SIA „ARHITEKTES INĀRAS CAUNĪTES BIROJS”,
Cēsu ielā 26 - 13, Rīgā, tel. Nr. 67379209, mob. tel. Nr. 29173009,
e-pasts: caunites.birojs@gmail.com, Reģ. Nr. 50003496771, būvkomersanta reģ. Nr. 0242-R

PASŪTĪTĀJS:	**Alūksnes novada pašvaldība** Reģ. Nr. 90000018622 Dārza ielā 1, Alūksnē, Alūksnes novadā, LV-4301
PASŪTĪJUMA vai PROJEKTA NR:	563-26-2023
BŪVPROJEKTA NOSAUKUMS:	**bij. Alūksnes pilsmuižas laidara, vēlāk Roberta Šlosa fabrikas** **ARHITEKTONISKI MĀKSLINIECISKĀ INVENTARIZĀCIJA**
	
ADRESE:	***Dzirnavu ielā 7, Alūksnē, Alūksnes novadā***
KADASTRA NR.	**3601 016 2611 001**
BŪVES GALVENĀS LIETOŠANAS VEIDS *(ar cipariem un vārdiem):*	**1251** (ražošanas ēka)
BŪVPROJEKTĒŠANAS STADIJA:	IZPĒTE
MARKA:	**AMI**
SĒJUMA NR./SĒJUMU SKAITS:	1/1
ATBILDĪGAIS PROJEKTĒTĀJS:	valdes priekšsēdētāja Ināra Caunīte
BŪVPROJEKTA VADĪTĀJA:	Ināra Caunīte *LAS sertif. Nr. 1-00645*

Rīga - 2024

SĒJUMA SATURS

Titullapa 1
Sējuma saturs 2

Uzdevums arhitektoniski mākslinieciskai inventarizācijai 3...4

Kultūrvēsturiskā inventarizācija

Skaidrojošs apraksts 5...37

Pirmā stāva plāns
ar kultūrvēsturiskās inventarizācijas rezultātu grafisku atspoguļojumu 38

Otrā stāva plāns
ar kultūrvēsturiskās inventarizācijas rezultātu grafisku atspoguļojumu 39

Trešā stāva plāns
ar kultūrvēsturiskās inventarizācijas rezultātu grafisku atspoguļojumu 40

1. *pielikums*
pie Līguma Nr. ANP/1-45.1/23/449

Darba uzdevums
arhitektoniski mākslinieciskās izpētes veikšanai

1. **Pasūtītājs** – Alūksnes novada pašvaldība, reģistrācijas numurs 90000018622, Dārza iela 11, Alūksne, Alūksnes novads, LV – 4301.

2. **Objekts** – Ēka ar kadastra apzīmējumu 3601 015 2611 001 Dzirnavu ielā 7, Alūksnē, Alūksnes novadā.

3. **Izejmateriāli un dokumenti pakalpojuma veikšanai, kurus nodrošina Pasūtītājs -** būves tehniskās inventarizācijas lieta (06.01.2023.) ēkai "Ražošanas korpuss" ar kadastra apzīmējumu 3601 015 2611 001;

4. **Arhitektoniski mākslinieciskās izpētes mērķis –** apzināt valsts nozīmes kultūras pieminekļa Nr.2684 Kūts, vēlāk Šlosa rūpnīca (kadastra apzīmējumu 3601 015 2611 001) būvvēsturi, telpisko struktūru, konstrukcijas, būvmateriālus, būvniecībā izmantotās tehnoloģijas, arhitektoniskos elementus un detaļas, apdari, stilistiku un citas kvalitātes, kas veido objekta kultūrvēsturisko vērtību, noteikt saglabātības stāvokli un saglabāšanas un izmantošanas ieteikumus kontekstā ar faktiskā tehniskā stāvokļa novērtējumu būves apsekošanas brīdī, lai varētu pieņemt pamatotu lēmumu par objekta turpmāku attīstību un uzsākt būvprojektēšanu.

5. **Esošā situācija –** Nekustamais īpašums ar kadastra numuru 3601 015 2611, kas atrodas Dzirnavu ielā 7, Alūksnē, Alūksnes novadā, ir reģistrēts Alūksnes pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr. 1212, šādā sastāvā: divi zemes gabali 1,4322 ha platībā, no tiem zemes gabals ar kadastra apzīmējumu 3601 015 2611, 1,3845 ha platībā un zemes gabals ar kadastra apzīmējumu 3601 015 2625, 0,0477 ha platībā, un sešas ēkas, no tām nedzīvojamā ēka – ražošanas korpuss, kadastra apzīmējums 3601 015 2611 001 (valsts nozīmes kultūras pieminekļa Nr.2684 Kūts, vēlāk Šlosa rūpnīca), nedzīvojamā ēka – transformatoru apakšstacija, kadastra apzīmējums 3601 015 2611 002, nedzīvojamā ēka – darbnīca, kadastra apzīmējums 3601 015 2611 003, nedzīvojamā ēka – sūkņu stacija, kadastra apzīmējums 3601 015 2611 004, nedzīvojamā ēka – metālapstrādes korpuss, kadastra apzīmējums 3601 015 2611 005, nedzīvojamā ēka – metinātava, kadastra apzīmējums 3601 015 2611 006, pieder juridiskai personai un ilgā laika periodā pienācīgi uzturēts. Pašvaldība plāno uzņemties šīs teritorijas attīstību pilsētas kultūrvēsturiskā centra, Alūksnes ezera piekrastes un parku zonas labiekārtojuma turpmākas attīstības mērķa īstenošanai, kas saskan ar Alūksnes novada attīstības programmas 2022.-2027. gadam Rīcības plāna Rīcības virzieniem 1.1., 1.3., 2.3., 3.1., 3.3. un Uzdevumiem 1.5., 1.9., 2.23., nojaucot degradētās būves vai to daļas un attīstot jaunu apbūvi.

6. **Nosacījumi pakalpojuma veikšanai:**
   6.1. Uzņēmēja pienākumos ietilpst kā arhīvu u.c. pieejamo dokumentu izpēte, tā objekta apsekošana dabā veicot foto/video fiksācijas un nepieciešamos uzmērījumus.
   6.2. Arhitektoniski mākslinieciskās izpētes (AMI atbilstoši Latvijas būvnormatīvam LBN 202-18 "Būvniecības ieceres noformēšana") veikšanā un atskaites noformēšanā izmantojamas Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas rekomendācijas Nr.2017-5 "Arhitektūras objektu kultūrvēsturiskās inventarizācijas un kultūrvēsturiskās izpētes vadlīnijas" norādes pilna sastāva kultūrvēsturiskajai izpētei.

7. **Pakalpojuma nodošana:**

7.1. Uzņēmējam sagatavotās izpētes un atzinumi jāiesniedz institūcijās atbilstoši vadlīnijās noteiktajam.

7.2. Papildus Uzņēmējam jāiesniedz Pasūtītājam sagatavotās izpētes un atzinumi:

7.2.1. papīra formātā 1(vienā) eksemplārā;

7.2.2. elektroniski kompaktdiskā vai zibatmiņā 1(vienā) eksemplārā – viss *pdf* formātā, teksti *MS Office* failos, rasējumi, ja attiecināms, *dwg* vai citā grafiskajā formātā.

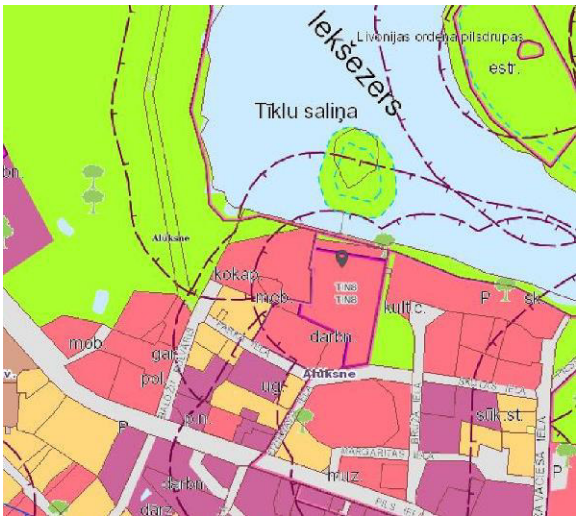
Pasūtītājs:	Uzņēmējs:
Alūksnes novada pašvaldība	SIA "Arhitektes Ināras Caunītes birojs"
_____ I. BERKULIS	_____ I.CAUNĪTE

ŠIS DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠIEM ELEKTRONISKIEM PARAKSTIEM UN SATUR LAIKA ZĪMOGUS

Skaidrojošs apraksts.

1.attēls Novietnes plāns no kadastrs.lv kartes.

2.attēls Fragments no Alūksnes TIAN kartes.

Objekts, kam tiek veikta arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija uzbūvēts gruntsgabalā, kas no dienvidu puses piekļaujas Alūksnes ezeram un atrodas iepretī Tīklu saliņai.

Gruntsgabalā Dzirnavu ielā 7, Alūksnē atrodas vairākas ēkas.

Arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija veikta lielākajai no gruntsgabalā esošajām ēkām, kas sākotnēji pārbūvēta no Alūksnes pilsmuižas laidara. **Ēkai ir valsts nozīmes kultūras pieminekļa statuss.** Kultūras mantojuma pieminekļu sarakstā ēka iekļauta kopš 1998. gada 16. decembra **(valsts aizsardzības Nr. 2684).**

3.attēls Skats uz bij. R.Šlosa rūpnīcu no ‘putna’ lidojuma 2023. gada rudenī.

4.attēls Skats uz bij. R. Šlosa rūpnīcu no 'putna' lidojuma 2024. gada 26.janvārī.

Arhitektoniski mākslinieciskajai inventarizācijai izmantoti dati no ēkas kadastrālās uzmērīšanas lietas, Alūksnes novada muzeja krājumā esošie dokumenti, Latvijas Valsts vēstures arhīvā un Latvijas valsts arhīvā atrastie dokumenti, kā arī informācija no Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes Piemineklļu dokumentācijas centra arhīva.

Objekta apsekošana un fotofiksācija veikta 2023. / 2024. gada ziemā.
Arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija sastādīta vienā sējumā, izdrukāta vienā eksemplārā un nodota pasūtītājam kopā ar zibatmiņā pdf formātā ierakstītu failu.

Arhitektoniski mākslinieciskās inventarizācijas uzdevums bija:

-apsekot ēku un fiksēt esošo situāciju;

-izzināt ēkas būvvēsturi;

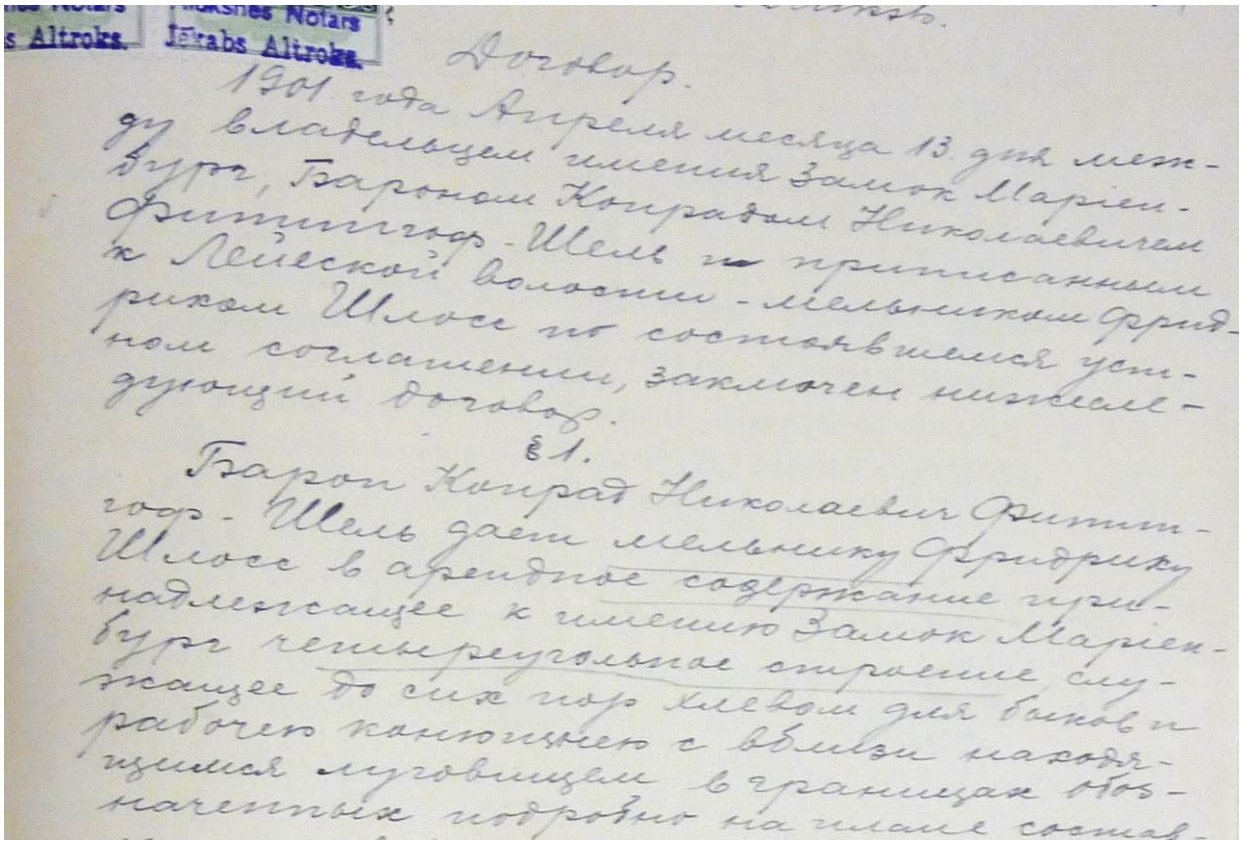
-iegūt objektīvu informatīvo materiālu, lai varētu izstrādāt kultūras mantojuma objektu aizsardzības normatīviem un principiem atbilstošu ēkas atjaunošanas vai pārbūves projektu.

Vēsturiskā izziņa

1901.gada aprīlī laidaru un gabalu pļavas ezera krastā no Alūksnes pilsmuižas īpašnieka barona Konrada Fītinghofa-Šēla uz 70 gadiem sācis nomāt Lejas pagasta pilsonis[1] melderis jeb dzirnavnieks Frīdrihs Šloss[2]. Četrstūrainais ēku komplekss sastāvējis no nobarojamo vēršu kūts un darba zirgu staļļiem.

[1] Krievijas impērijas laikā un arī Latvijas agrārreformas sākumā par kāda pagasta pilsoņiem sauca attiecīgajā pagastā pierakstītos cilvēkus

[2] Latvijas valsts vēstures arhīva (turpmāk LVVA) 1679.fonda 17. saraksta 477.lietas 24.lp., op.

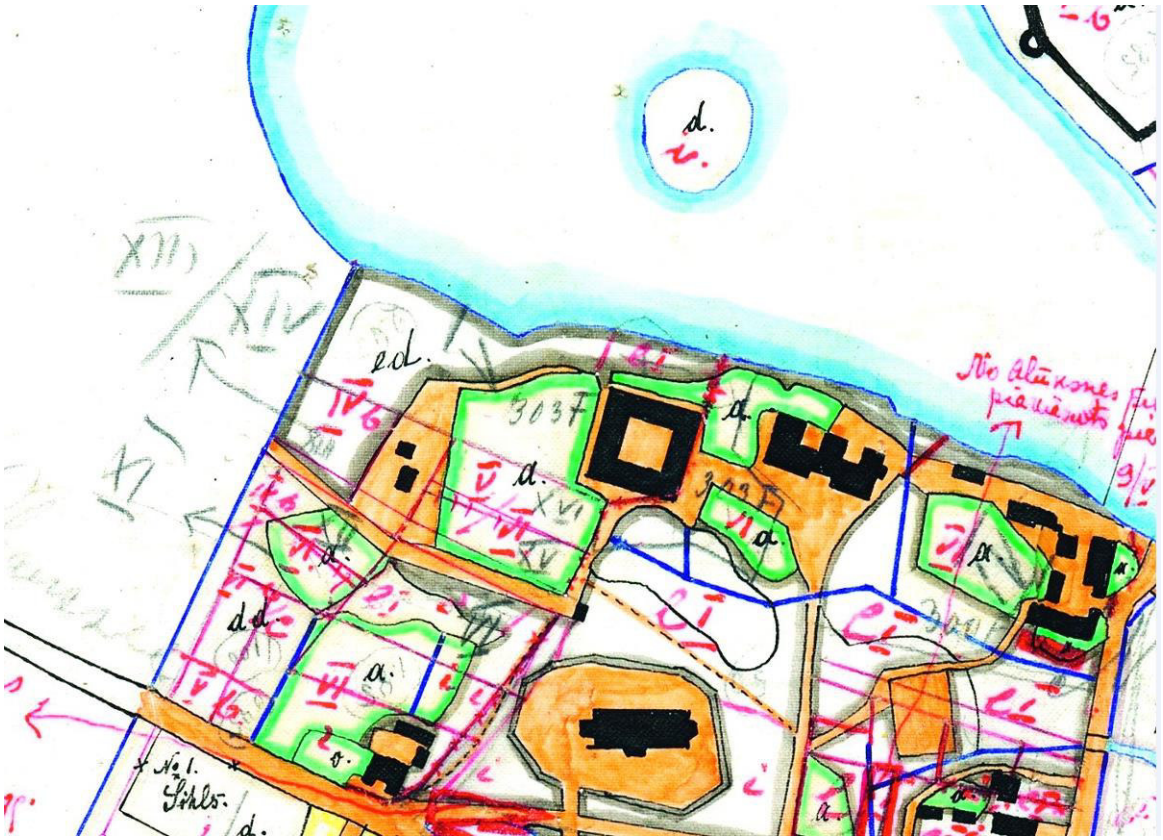

5.attēls Fragments no nomas līguma noraksta. Oriģināls atrodas Latvijas valsts vēstures arhīvā (LVVA) 1679. fonda 17. saraksta 477. lietas 24. lapā

Stāsts, ka Roberts Šloss šī uzņēmuma īpašnieks bijis jau 1901.gadā neiztur kritiku, jo pēc Krievijas impērijas likumiem viņš tolaik vēl nebija pilngadīgs. Roberts Frīdrihs Aleksandrs Šloss dzimis 1882.gada 30. novembrī Valkas apriņķa Gaujienas pagasta Zvārtavas muižā[3].

1884.gada Alūksnes pilsmuižas zemju kartē šajā vietā parādīta kvadrāta plāna formas ēka ar iekšpagalmu. Tā muižu zemju kartēs apzīmēja lielāku lopu laidaru, kas varēja sastāvēt no 2-3 vai vairāk kūtīm un šķūņiem ap kopīgu pagalmu. Ne vienmēr un ne visur laidara kopīgā plāna forma bija kvadrāts, un ne visas ēkas bija vienāda platuma ! Starp ēkām bija žogi un vārti. Tātad šķietamā vienlaidus ēka bija tikai apzīmējums jeb simbols. Retumis 19.gs. kartēs pie liela, ap četrstūra pagalmu sakārtota laidara rakstīts "Vieburg" jeb tulkojumā "lopu (lielopu) cietoksnis", ko var būt pierakstījis kāds asprātīgs mērnieks vai muižu saimniecībā *neiesvaidīts* zīmētājs.

[3] LVVA 235.f. 12.sar. 515.lietas 20.lp.

6.attēls Fragments no Alūksnes pilsmuižas 1884. gada zemju kartes. Apkārt laidaram "a" – sakņu dārzi. LVVA 1679. fonda 194. saraksta 518. lieta.

Jāsecina, ka jaunākos laikos cilvēkiem, neraugoties uz labu izglītību, tā attīstītās fantāzija, ka mēdz samazināties prāta spējas – 1993. un 1994.gadā Alūksnes rajona pieminekļu inspektore I.Dille 1884.gada Alūksnes pilsmuižas zemju karti "redzējusi" kā "zviedru karti" un sacerējusi, ka kompaktā kvadrātiskā ēka esot celta zviedru laikos (tātad pirms 1702.g.) kā "forburga" tipa ēka, turklāt šī viltus informācija sekmīgi pārceļojusi uz VKPAI (NKMP) un vairākkārt tiražēta.

Forburgs, forburga ir vācu izcelsmes vārds (Vorburg), tulkojumā priekšpilsēta. Krievijas impērijas Baltijas provincēs tā sauca pilsētas daļas, kas atradās tieši aiz kādreizējā cietokšņa un ko ilgu laiku bija aizliegts apbūvēt. Tur drīkstēja atrasties tikai maznozīmīga, vajadzības gadījumā ātri likvidējama apbūve.

Alūksnē nekad nav bijis tādas vietas, ko varētu saukt par "forburgu". Pirmkārt, cietoksnis atradās uz salas ezera vidū, un ap to nekādas "forburgas" nevarēja būt. Otrkārt, pēc cietokšņa nopostīšanas līdz miesta apbūves sākumposmam pagāja 200 gadu.

Rīgā par Forburgu sauca vietu starp Citadeli, Katrīndambi (tag.Eksporta iela), Ķeizardārzu un Rūpniecības ielu. Vēl 1858.gadā šajā teritorijā bija ļoti izkliedēta, samērā haotiska nelielu namiņu apbūve ar sakņu dārziem un ganību gabaliņiem[4]. Perimetrālā daudzdzīvokļu māju apbūve te aizsākās tikai 20.gs. sākumā.

Inspektores I. Dilles, kam bija mākslinieka izglītība, nesapratne, ka "forburga" nav perimetrāli noslēgta apbūve kā Rīgas Forburgā 1913. gadā būvētās daudzdzīvokļu ēkas, bet drošības apsvērumu dēļ maz apbūvēts klajums, vēl būtu pieļaujama. Bet šo, iespējams, sākotnēji labticīgo maldinājumu ir turpinājusi Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija (kur strādā vairāki arhitekti) 2002. gada 4. novembra vēstulē Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram.

Tā sauktajās zviedru kartēs[5] skatāma arī vieta, kur 150-200 gadu vēlāk atradās Alūksnes pilsmuižas laidars. 1687.gadā tur bija lauksaimniecības zeme un eksplikācijā rakstīts, ka šeit iesēti ziemāji, visticamāk, tie bija rudzi[6].

4 LVVA 2909. f. 1. sar. 17.lieta
5 1680.-1690.gadu Zviedrijas karaļa uzdevumā uzmērītās Vidzemes un Igaunijas kartes un gadsimtu vēlākas šo karšu kopijas
6 LVVA 7404. f. 3. sar. 217.un 218.lieta

7.attēls Fragments no Alūksnes pils zemju un miesta kartes, 1687. gads. LVVA 7404. fonda 3. saraksta 217. lieta.

1859.gada un 1874.gada Alūksnes pilsmuižas ēku sarakstā minēts mūra laidars (ar Nr.20) ar dakstiņu jumtu. Laidars sastāvējis no a) moderes dzīvokļa jeb mājas, b) 3 lopbarības šķūņiem, c) dažādiem lopu staļļiem[7] jeb kūtīm[8].

Frīdrihs[9] Šloss Alūksnes pilsmuižas laidara nomas līguma slēgšanas laikā bijis Lejas[10] pagasta pilsonis; viņš dzimis 1848.gada 9. oktobrī Ēveles muižā kā dārznieka Jāņa Šlosa un Katrīnas Ernestīnes dēls un kristītā vārdā pierakstīts kā "Fricis Pauls". Ēvelē dzīvojuši arī viņa vecāki un vecvecāki, kas 1826.gadā dabūjuši šo šķietami muižniecisko uzvārdu.

Vārdam "Schloss" vācu valodā gan ir vairākas nozīmes. Tas tulkojams kā pils, atslēga, šautenes aizslēgs un pat krusas grauds.

Lejas valsts (kroņa) muižā Fricis Šloss ar ģimeni – sievu Līzi[11] (dz.Kronbergs), dēliem Pāvelu (Paulu) un Robertu un meitu Mariju formāli ieradies no Ēveles mācītājmuižas un Lejas muižā pierakstīts 1886.gada 16.jūnijā. Faktiski līdz 1886.gadam vairākus gadus Fricis Šloss ar ģimeni dzīvojis Zvārtavā, kur bijis dzirnavnieks.
Visi vecākie bērni - dēli Pauls un Roberts un meitas Marija un Jūlija Anna dzimuši Zvārtavā, 1881., 1882., 1883.un 1885.gadā. Nedaudz vēlākajos ierakstos Jūlija Anna vairs nav atrodama.
Arī Lejas muižā Fr.Šloss bija dzirnavnieks.

---

7 19.gs. retāk, bet 18. un 17.gs. vienmēr rakstīts, ka kūtī ir, piemēram, 6 staļļi govīm. 1859.gada ēku sarakstam plāns nav pievienots, un nav saprotams, vai minēta 1 ēka ar daudzām lopu vietām un drošām starpsienām vai vairākas mazākas ēkas
8 LVVA 218. f. 1. sar. 315.lietas 304.op.
9 Dažādos ierakstos arī Spricis
10 Lejasciema
11 Baznīcgrāmatās Marija Elizabete

Domājams, ka laidara ēku pārbūve par tvaika dzirnavām, kokžāģētavu un vilnas pārstrādes ražotni uzsākta jau 1901.gadā.

Otrais stāvs gan uzbūvēts krietni vēlāk. Alūksnes novada muzejā saglabājies pilsētas fotogrāfa Eduarda Zariņa uzņemtais Roberta Šlosa ražotnes attēls ar nenoteiktu datējumu "1900-tie" gadi. Fotoattēls rāda "Wilnas un linu wehrptuve Rob.Schloss" ēku, kam 2. stāva vēl nav.

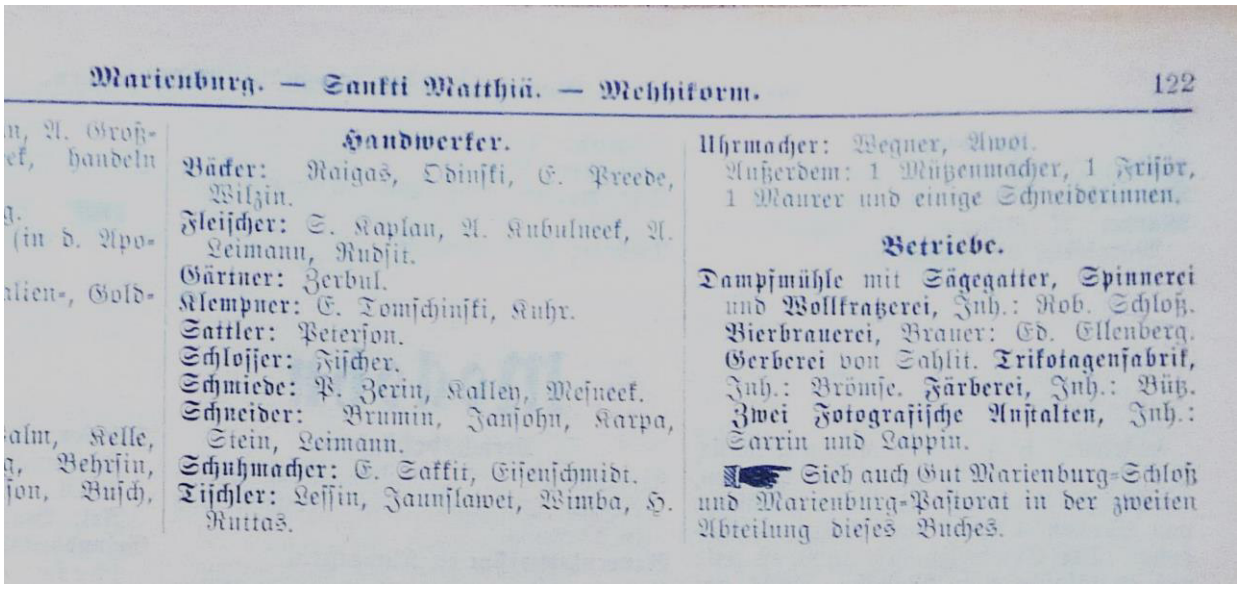
Ja pieņemtu, ka Roberts Šloss ražotni no tēva Friča jeb Frīdriha pārņēmis tikko pilngadīgs, t.i., 1904.gadā, tad šis fotoattēls nevar būt vecāks.

8.attēls Ed. Zariņa uzņemtais R. Šlosa vilnas un linu vērptuves skats 1900-tajos gados. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

Līdz 1907.gadam bijušajā Alūksnes muižas laidarā iekārtotas tvaika dzirnavas, kokzāģētava, vilnas kārstuve un vērptuve[12]; no 1907.gada[13] tur darbojās arī elektrostacija.

[12] Richter, A. Baltische Verkehrs und Adressbücher. 1909. 122. sleja
[13] LVVA 4595. f. 5.sar. 226.lietas 1. lapa

Marienburg. — Sankti Matthiä. — Mehhiorm. 122

Handwerker.

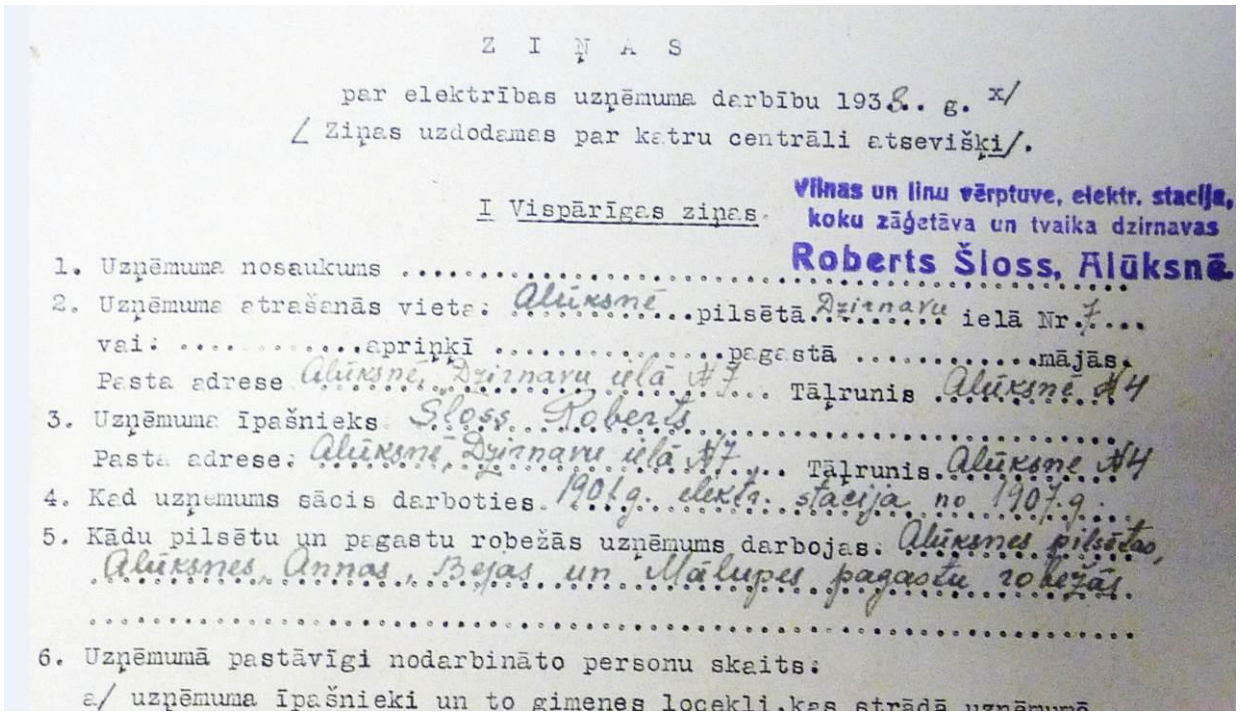
Bäcker: Raigas, Odinski, E. Preede, Wilzin.
Fleischer: E. Kaplau, A. Kubulneek, A. Leimann, Rudsit.
Gärtner: Zerbul.
Klempner: E. Tomschinski, Kuhr.
Sattler: Peterson.
Schlosser: Fischer.
Schmiede: P. Zerin, Kalley, Mesneek.
Schneider: Brumin, Jansohn, Karpa, Stein, Leimann.
Schuhmacher: E. Sakkit, Eisenschmidt.
Tischler: Lessin, Jaunslawet, Wimba, H. Ruttas.
Uhrmacher: Wegner, Awot.
Außerdem: 1 Mützenmacher, 1 Friſör, 1 Maurer und einige Schneiderinnen.

Betriebe.

Dampfmühle mit **Sägegatter, Spinnerei** und **Wollkratzerei,** Inh.: Rob. Schloß. **Bierbrauerei,** Brauer: Ed. Ellenberg. **Gerberei** von Sahlit. **Trikotagenfabrik,** Inh.: Brömse. **Färberei,** Inh.: Bütz. **Zwei Fotografische Anstalten,** Inh.: Sarrin und Lappin.

Sieh auch Gut Marienburg-Schloß und Marienburg-Pastorat in der zweiten Abteilung dieses Buches.

9.attēls Marienburgas (Alūksnes) miesta amatnieku, turgotāju un uzņēmēju sraksts A. Rihtera 1909. gada Vidzemes adresu grāmatā.

Z I Ņ A S

par elektrības uzņēmuma darbību 1938. g. x/
/ Ziņas uzdodamas par katru centrāli atsevišķi/.

I Vispārīgas ziņas.

Vilnas un linu vērpture, elektr. stacija, koku zāģetāva un tvaika dzirnavas Roberts Šloss, Alūksnē.

1. Uzņēmuma nosaukums .....
2. Uzņēmuma atrašanās vieta: Alūksnē ...pilsētā Dzirnavu ielā Nr.7...
vai: .....apriņķī .....pagastā .....mājās.
Pasta adrese Alūksnē, Dzirnavu ielā #7 ... Tālrunis Alūksnē #4
3. Uzņēmuma īpašnieks Šloss Roberts .....
Pasta adrese: Alūksnē, Dzirnavu ielā #7 ... Tālrunis Alūksnē #4
4. Kad uzņemums sācis darboties 1901.g. elektr. stacija no 1907.g.
5. Kādu pilsētu un pagastu robežās uzņēmums darbojas: Alūksnes pilsēta, Alūksnes, Annas, Bejas un Mālupes pagastu robežās.
.....
6. Uzņēmumā pastāvīgi nodarbināto personu skaits:
a/ uzņēmuma īpašnieki un to gimenes locekļi,kas strādā uzņēmumā

10.attēls R. Šlosa 1938. gadā sniegtās ziņas par elektrības uzņēmuma darbību. Oriģināls LVVA 4595. fonda 5. saraksta 226. lietas 1. lp.

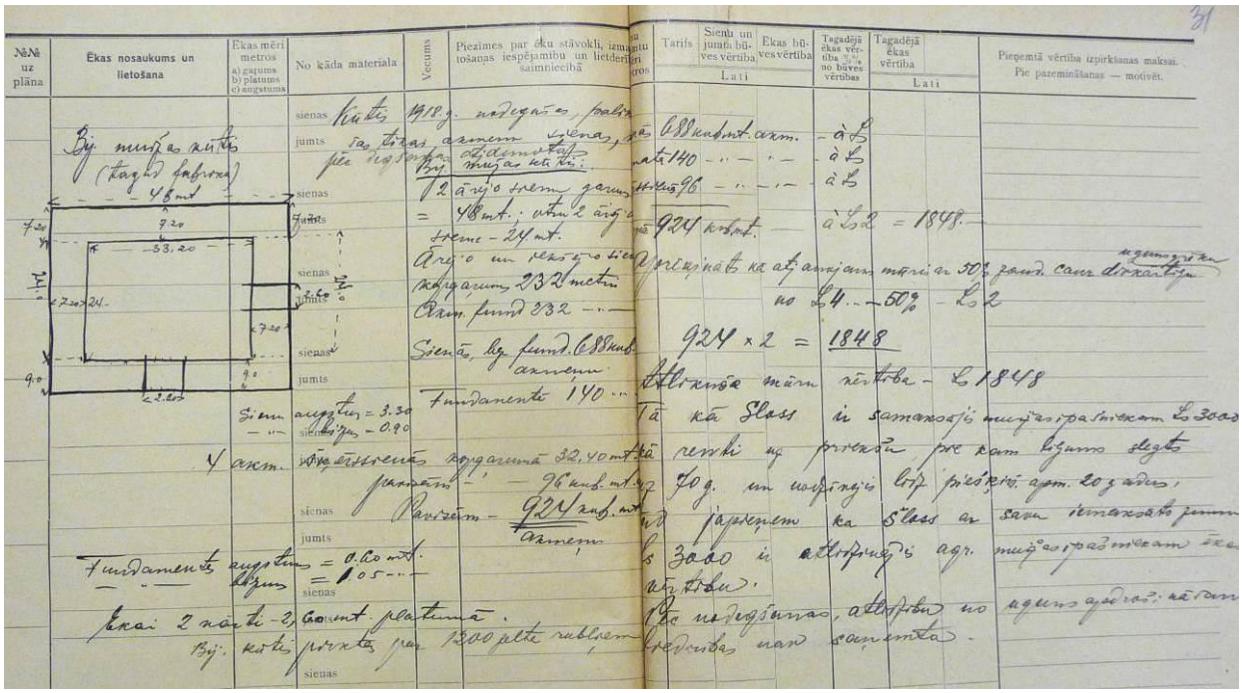
1917. gada februārī un otrreiz 1918. gada 1. maijā tvaika dzirnavas un blakus ēkas degušas. Lai gan ēkas un iekārtas bijušas apdrošinātas līdz 1918. gada novembrim, "Pirmā Krievijas apdrošināšanas sabiedrība, dib. 1827. g." nav spējusi izmaksāt apdrošināšanas summu, tādēļ ka Sabiedrība "ar visiem kapitaliem tapa Petrogradā no lieliniekiem nacionalizēta"[14].

Dažos gados R.Šloss par saviem līdzekļiem ražotni atjaunojis. Alūksnes pilsētas Valdes 1925. gada 26.oktobrī zemes vērtēšanas komisijai izsniegtajā Apliecībā[15] rakstīts, ka uz pilsoņa Roberta Šloss gruntsgabala Nr.303 atrodas viena 480 pēdas[16] gara 25 pēdas plata un 11 pēdas augsta ēka, kas 1918. gada 1. maijā nodegusi. Palikušas stipri apdegušas mūra sienas. Pēc tam R. Šloss *"pilnīgi ar savu materialu un darba spēku bez kaut kāda pabalsta"* ēku atjaunojis.

[14] LVVA 1679.f. 17.sar. 477.lietas 25. un 26. lapa
[15] LVVA 1679.f. 17.sar. 477.lietas 27. lapa
[16] Pirmsdecimālās sistēmas mērvienība, 30,48 cm

Tālāk Apliecībā uzskaitītas uz gruntsgabala 1925. gada rudenī esošās ēkas
"1) viena fabrikas ēka 480 p. gara 24 p. plata un 13 p. augsta[17], pie tās 2 piebūves:
I piebūve (damfmāja) 56 p. gara 24 p. plata un 13 p. augsta
II piebūve (damfmāja) 30 p. gara 19 p. plata 10 p. augsta
viena kūts 72 p. gara 25 p. plata 10 p. augsta
viena pirts 22 p. gara 17 p. plata 7 p. augsta".

Alūksnes pilsētas zemesgabalu novērtēšanas un izpirkšanas maksas noteikšanas dokumentos atrodama R.Šlosam piederošo ēku skice ar samērā plašu raksturojumu un izvērstu piezīmi par veiktajiem maksājumiem[18]. Ja fakts, ka R.Šloss muižas īpašniekam tolaik bija samaksājis renti uz priekšu, patlaban šķiet maznozīmīgi, tad ievērības cienīgs ir uzrādītais vārtu skaits, fundamenta materiāls, augstums (0.6m) un biezums (1.05 m), kā arī sienu biezums (0.9 m) un akmens šķērssienu skaits – četras.

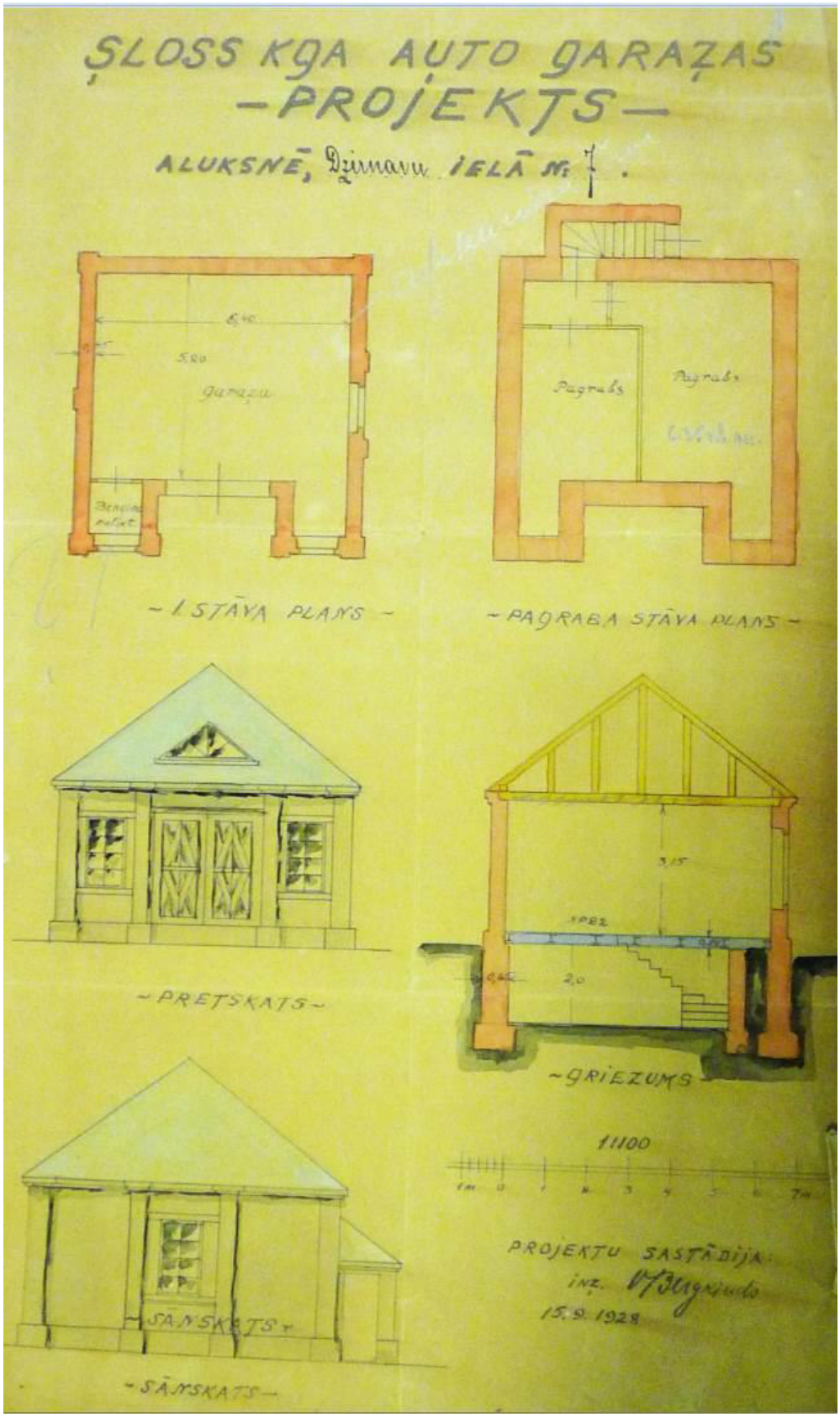
11.attēls Fabrikas ēku skice, kas pievienota 1926. gada īpašumu vērtēšanas dokumentiem. Oriģināls LVVA 1679. fonda 17. saraksta 477. lietā, 30. op, 31. lp.

1922.gada sākumā kā fabrīkas īpašnieks[19] minēts vecākais brālis Pauls Voldemars Šloss[20].

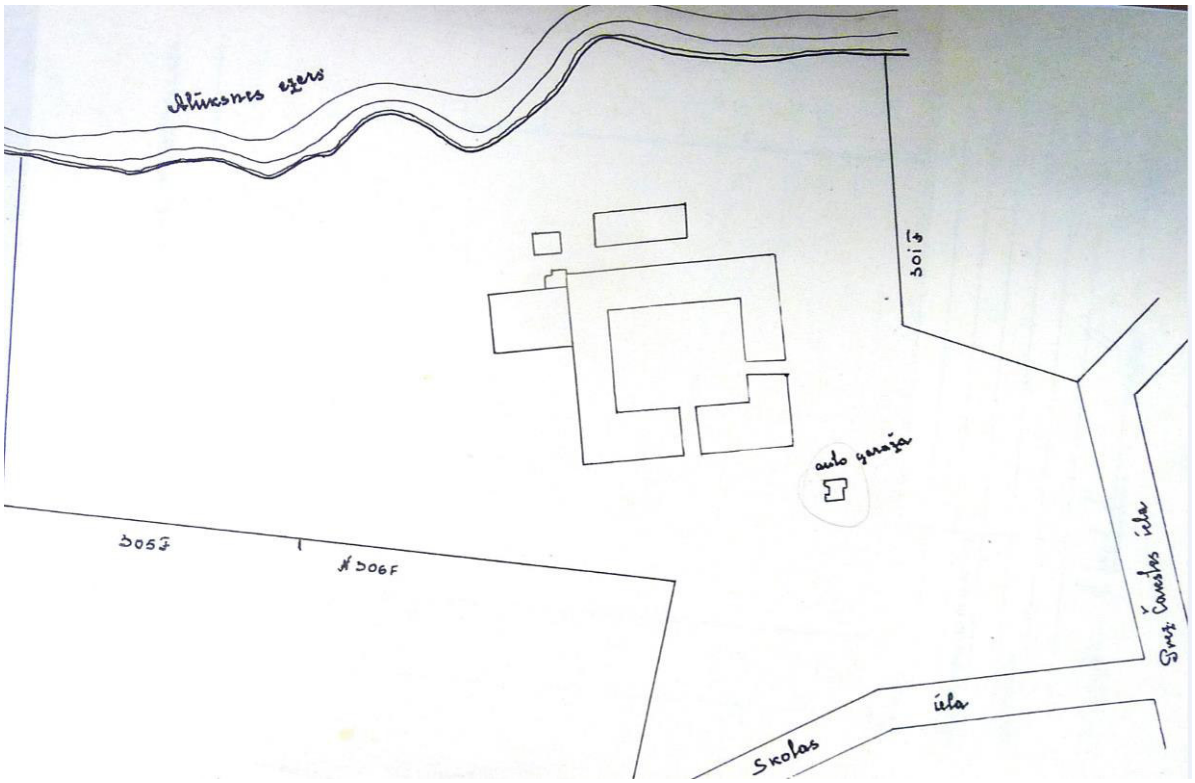
1926.gada Alūksnes pilsētas iedzīvotāju sarakstā Šloss Roberts Fridriha dēls ierakstīts kā "melders", bet Šloss Paulis kā elektro-tehniķis; abi tobrīd dzīvojuši Dzirnavu ielā 7[21]. Turpat dzīvojusi arī Pauļa sieva Marija un bijusi pierakstīta brāļu māsa studente Elvīra Šloss.

1928.gadā inženieris V.Bergkinds R.Šlosam projektējis auto garāžu[22]. Projektam pievienots arī situācijas plāns.

[17] 3.96 metri
[18] LVVA 1679.f. 17.sar. 477.lietas 30. op, 31. lapa
[19] Iespējams, līdzīpašnieks, jo citos 1920. gadu dokumentos kā īpašnieks minēts tikai Roberts Šloss
[20] LVVA 2996.f. 17.sar. 26559 lietas 2. lapa
[21] LVVA 2614.f. 3.sar. 331.lieta ...
[22] LVVA 2614.f. 2.sar. 113.lieta

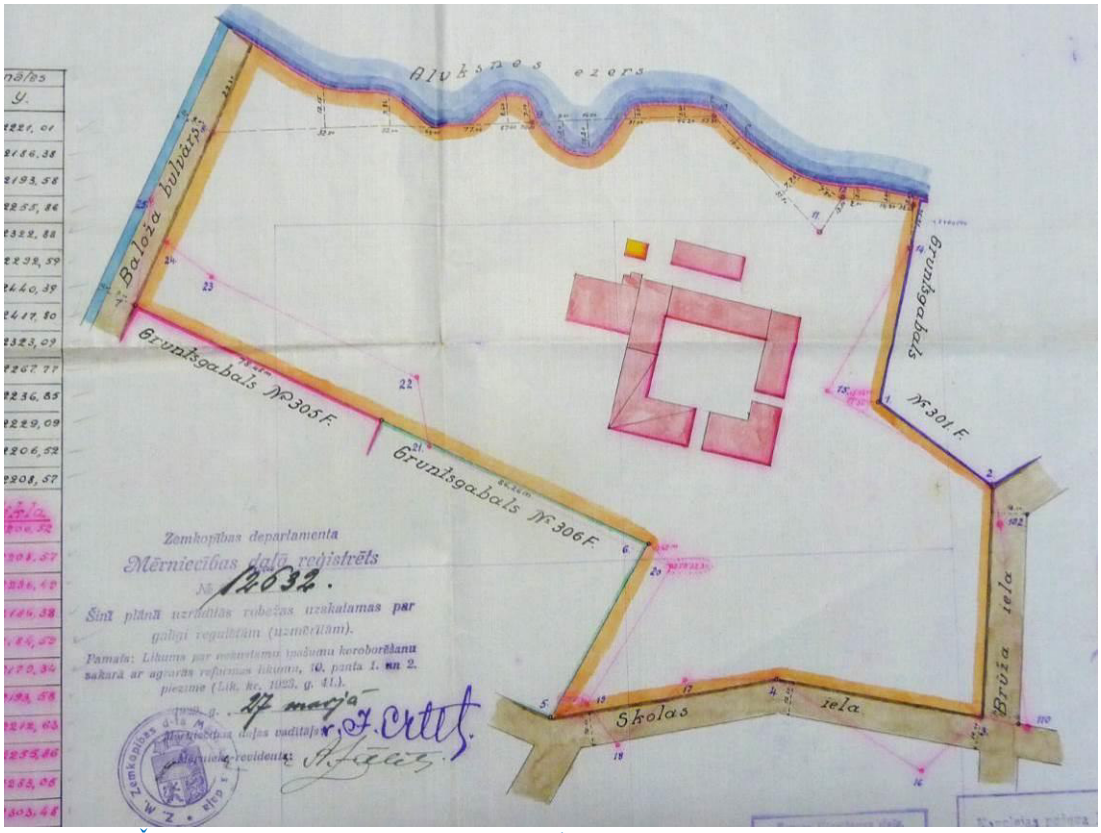

12.attēls Auto garāžas projekts. Oriģināls LVVA 2614. fonda 2. saraksta 113. lietas 1. lp.

13.attēls Auto garāžas projekts, situācijas plāns. Oriģināls LVVA 2614. fonda 2. saraksta 113. lietas 2. lp.

1929.gada pavasarī izgatavots R.Šlosa zemes īpašuma "galīgi regulēto (uzmērīto)" robežu plāns[23].

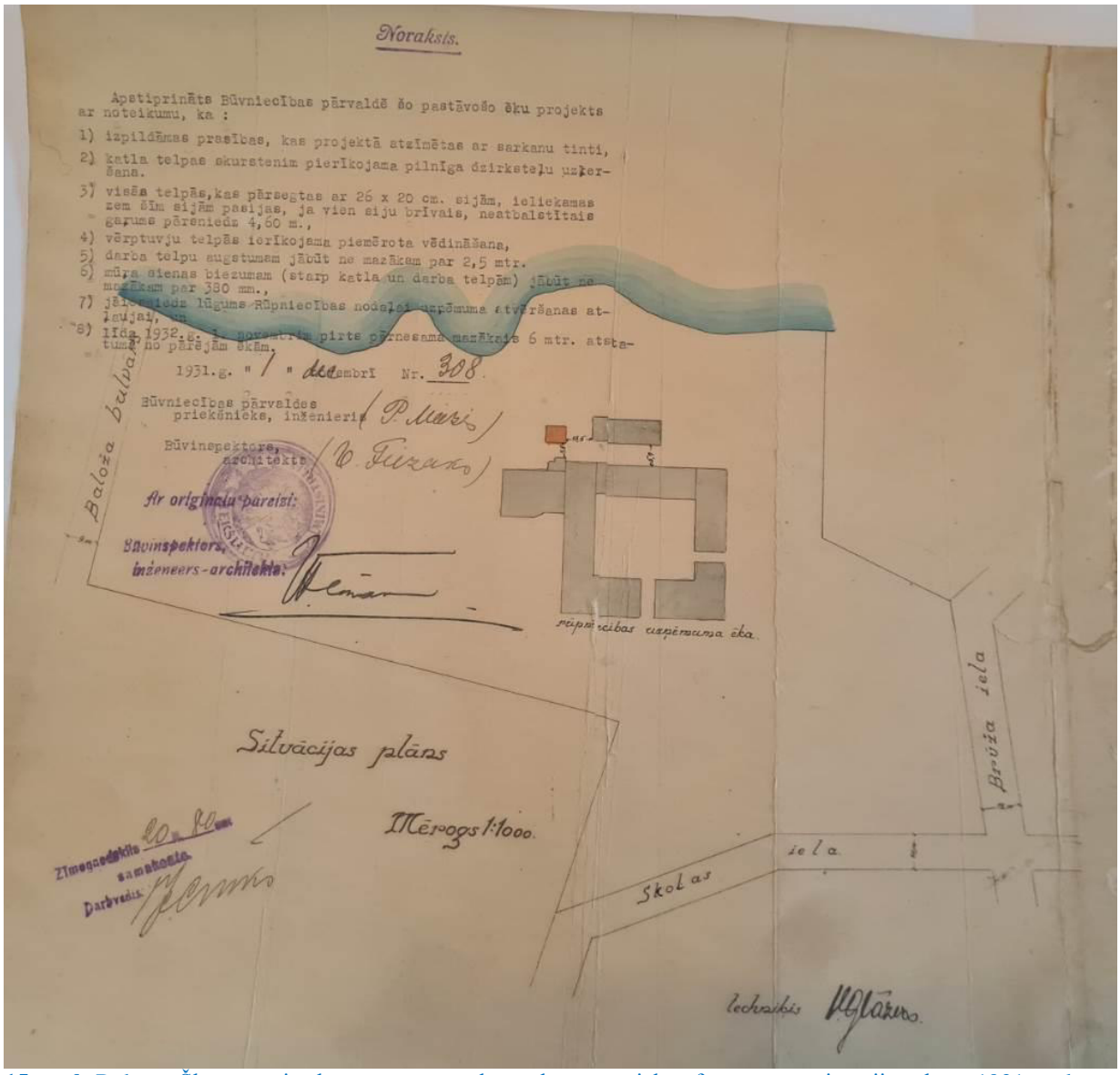

14.attēls R. Šlosa zemes īpašuma robežu plāns. Oriģināls LVVA 1679. fonda 162. saraksta 6218. lieta.

1931. gada 1. decembrī Būvniecības pārvaldē ar vairākiem no pārvaldes puses izvirzītiem noteikumiem apstiprināts tehniķa V.Glāzera izstrādātais Roberta Šlosa pastāvošā rūpniecības uzņēmuma ēku

[23] LVVA 1679.f. 162.sar. 6218.lieta

pārbūves projekts[24]. Uz atsevišķas lapas parādīts "Pretskats" - galvenā fasāde ar V.Glāzera parakstu lapas apakšējā stūrī.

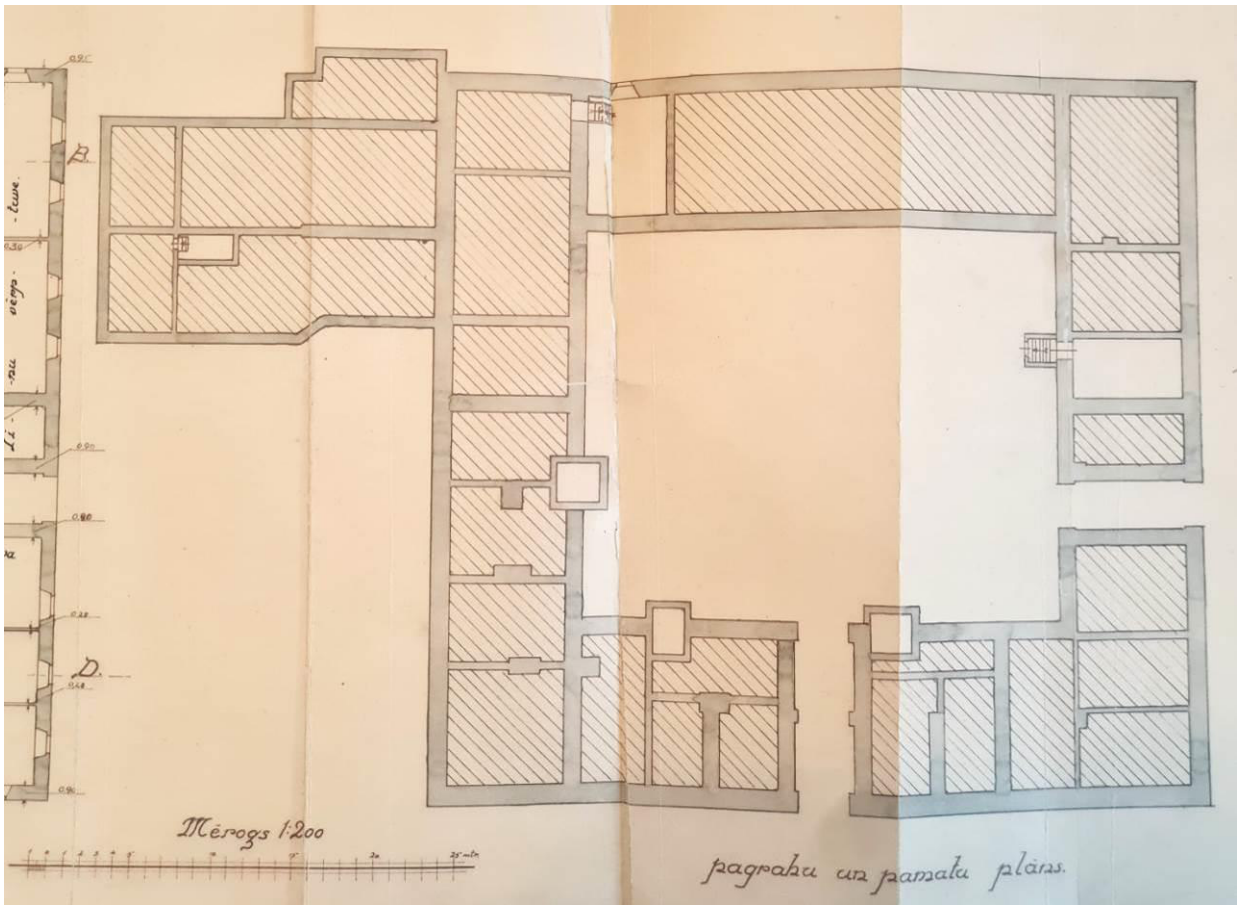

15.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku pārbūves projekts, fragments – situācijas plāns; 1931. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

16.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku pārbūves projekts, fragments – pretskats; 1931. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

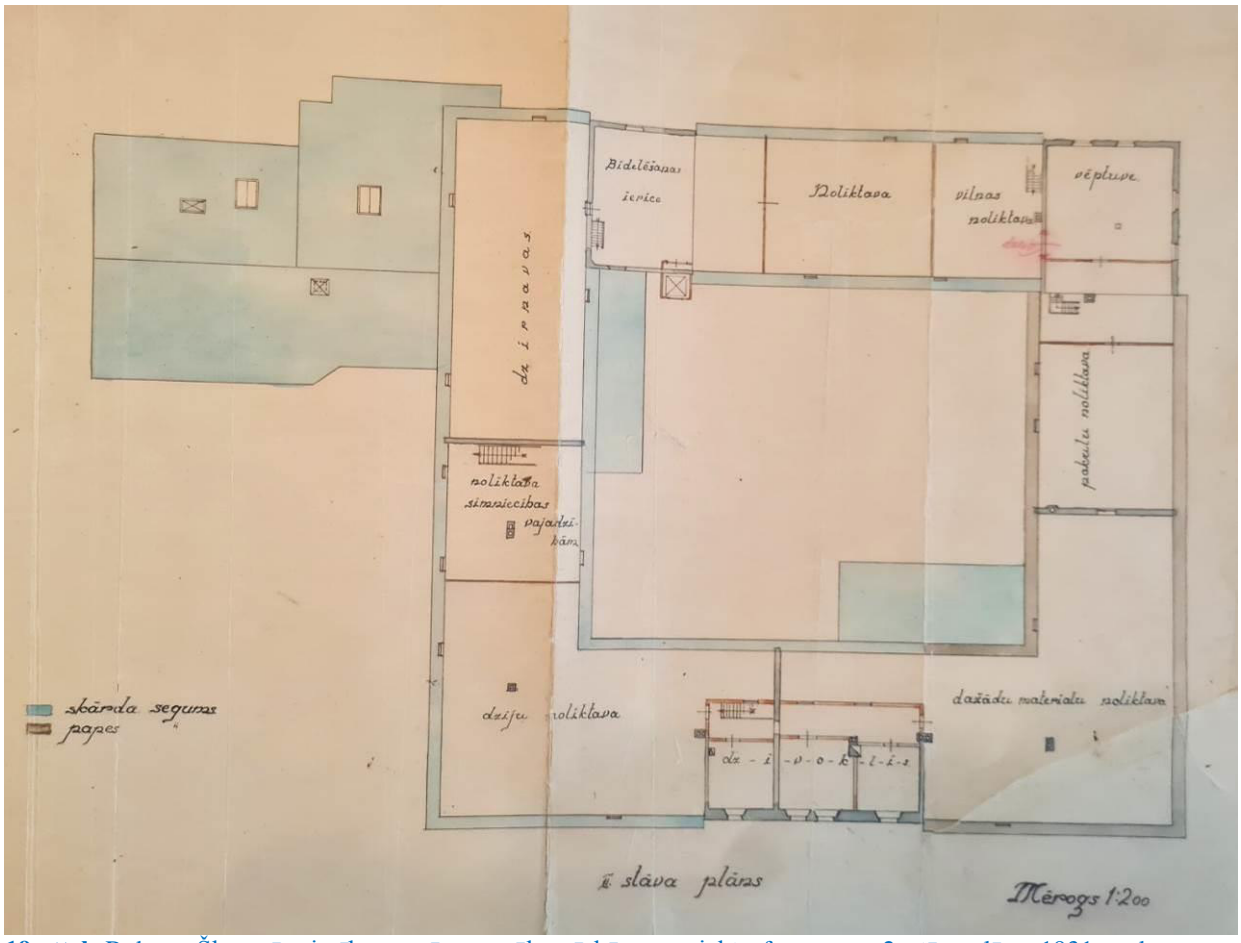
[24] Alūksnes novada muzeja materiāli

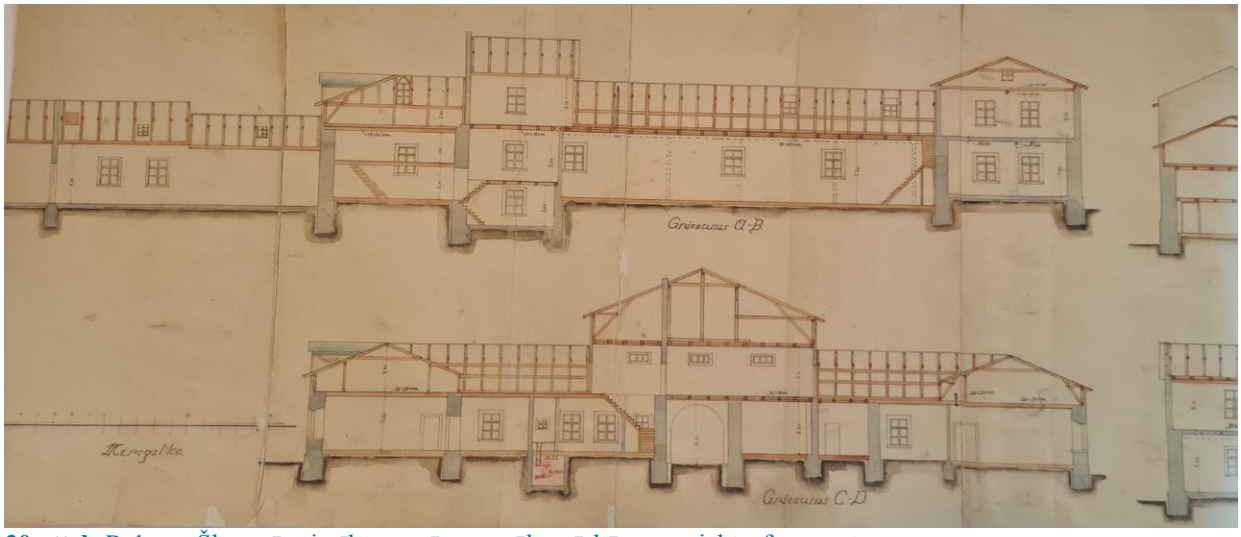
17.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku pārbūves projekts, fragments, pagrabu un pamatu plāns; 1931. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

18.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku pārbūves projekts, fragments, 1. stāva plāns. 1931. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

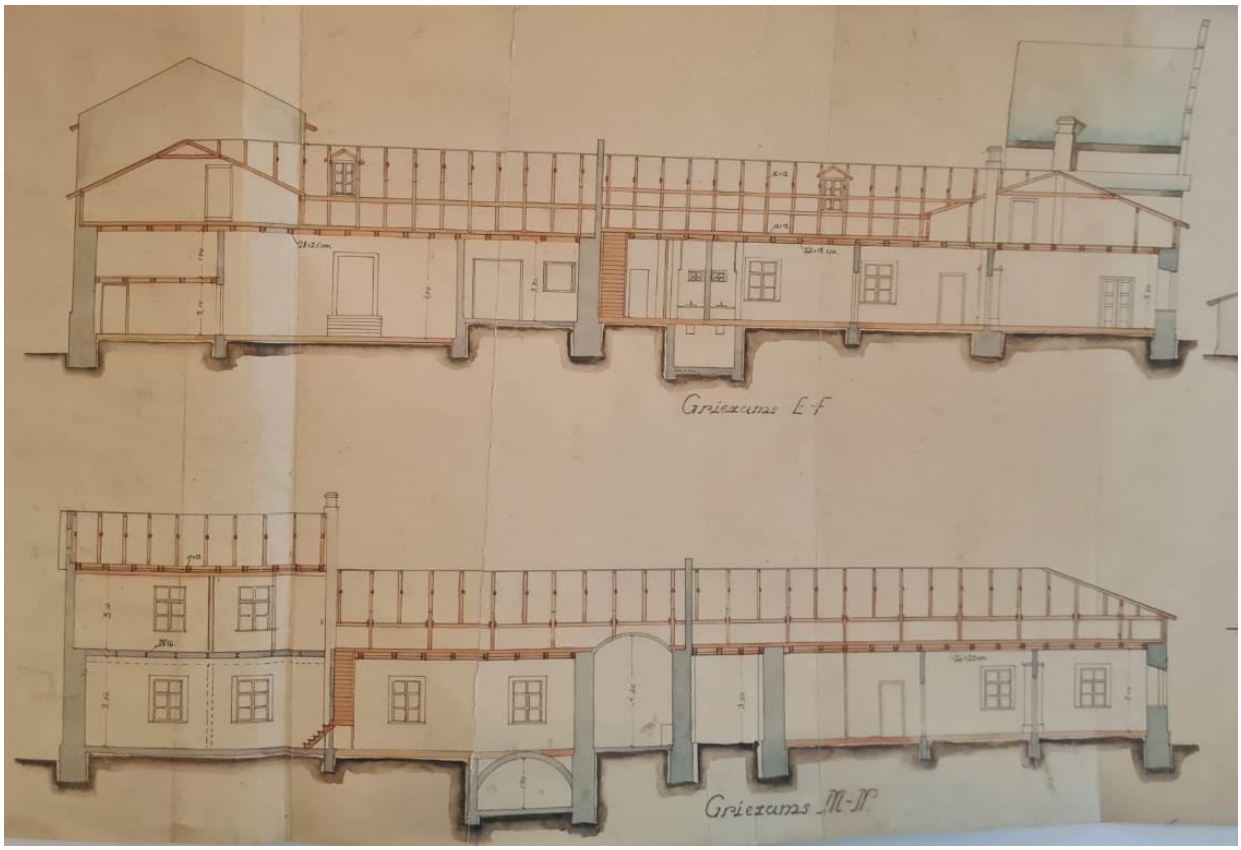

19.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku pārbūves projekts, fragments, 2. stāva plāns. 1931. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

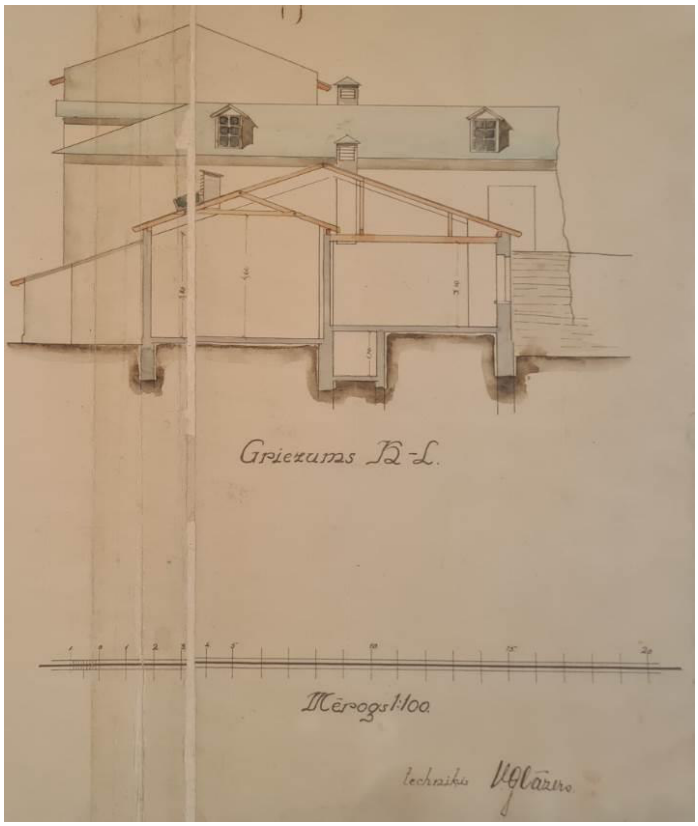

20.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku pārbūves projekts, fragments,

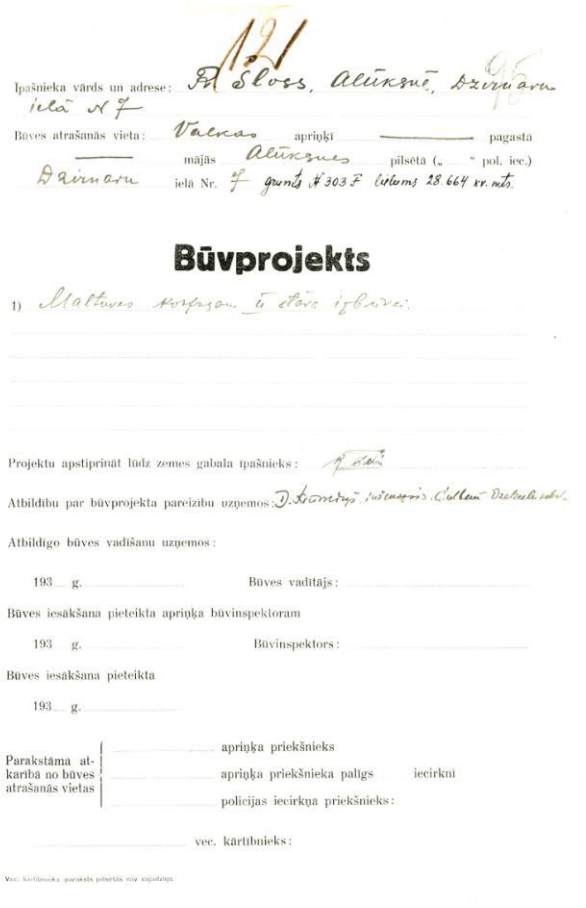
Griezums A-B un Griezums C-D. 1931. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

21.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku pārbūves projekts, fragments, Griezums E-F un Griezums M-N. 1931. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

22.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku pārbūves projekts, fragments, Griezums K-L. 1931. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

Īpašnieka vārds un adrese: R. Šloss, Alūksnē, Dzirnavu ielā Nr 7

Būves atrašanās vieta: Valkas apriņķi ——— pagasta
——— mājās Alūksnes pilsētā („ " pol. iec.)
Dzirnavu ielā Nr. 7 gruntsgr. Nr 303 F lielums 28.664 kv. mtr.

Būvprojekts

1) Maltuves kompleksa 2. stāva izbūvei.

Projektu apstiprināt lūdz zemes gabala īpašnieks:

Atbildību par būvprojekta pareizību uzņemos: D. Grantiņš

Atbildīgo būves vadīšanu uzņemos:

193 g. Būves vadītājs:

Būves iesākšana pieteikta apriņķa būvinspektoram

193 g. Būvinspektors:

Būves iesākšana pieteikta

193 g.

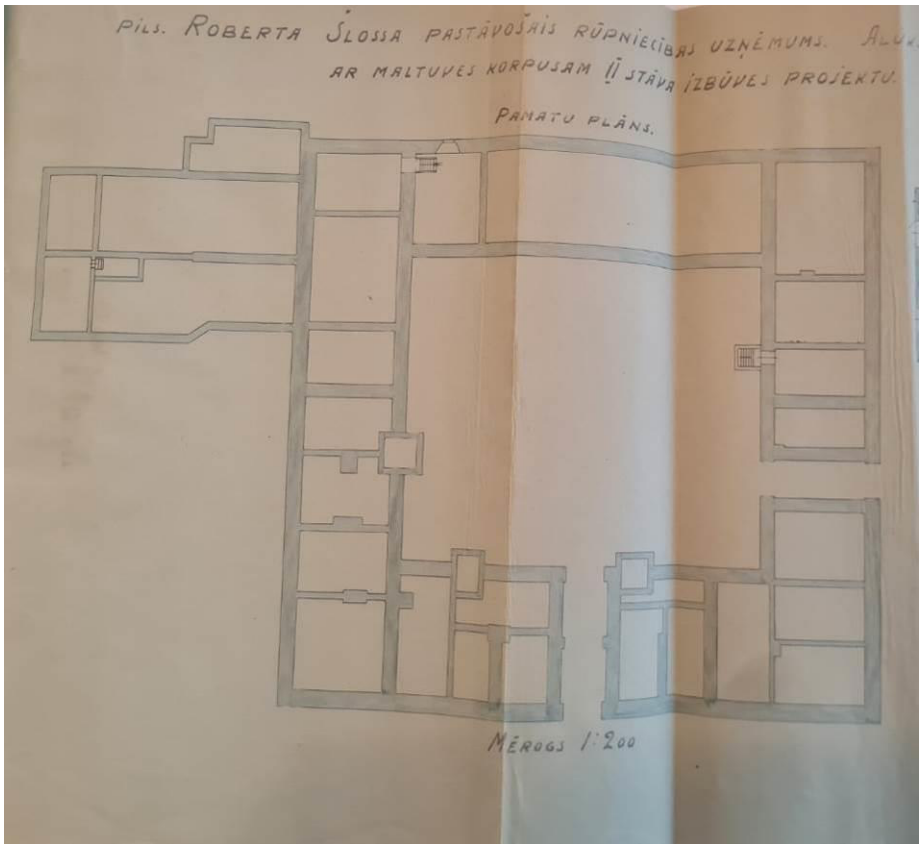
Parakstāma atkarībā no būves atrašanās vietas:
apriņķa priekšnieks
apriņķa priekšnieka palīgs iecirkni
policijas iecirkņa priekšnieks:

vec. kārtībnieks:

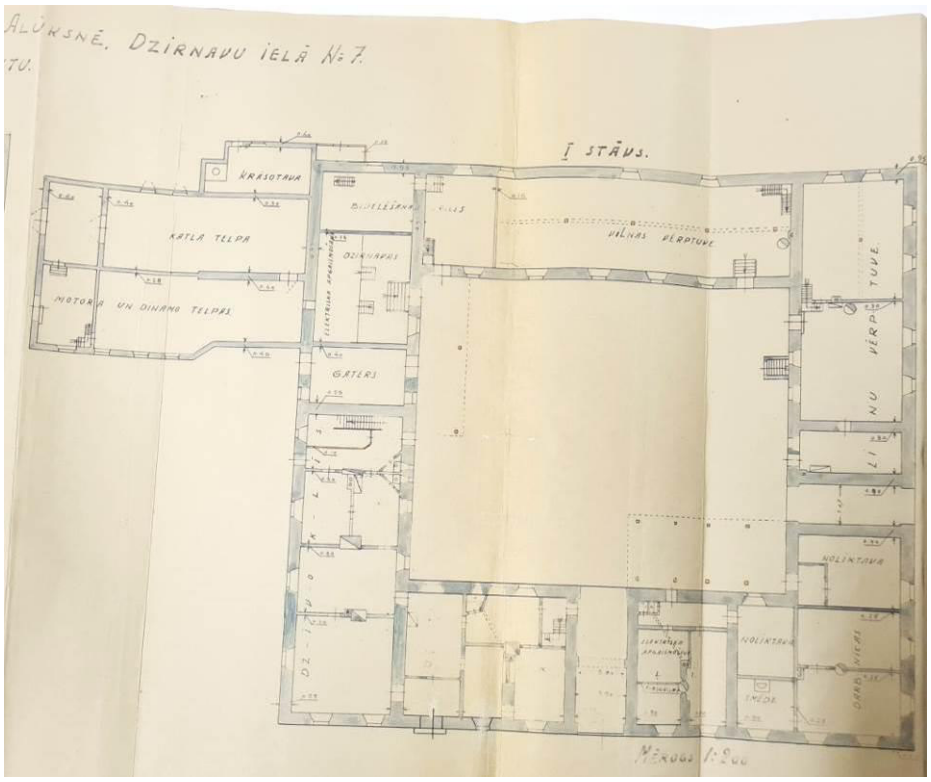
23.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku Maltuves 2. stāva projekts, fragments – titullapa; 1936. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

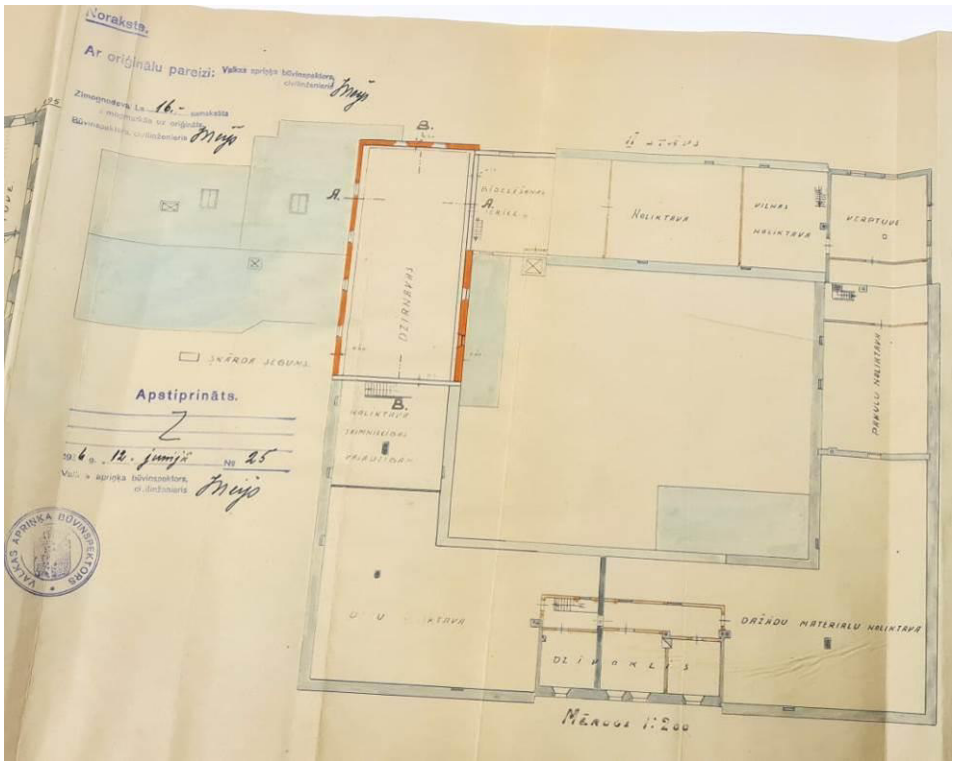
24.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku Maltuves 2. stāva projekts, fragments – novietnes plāns; 1936. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

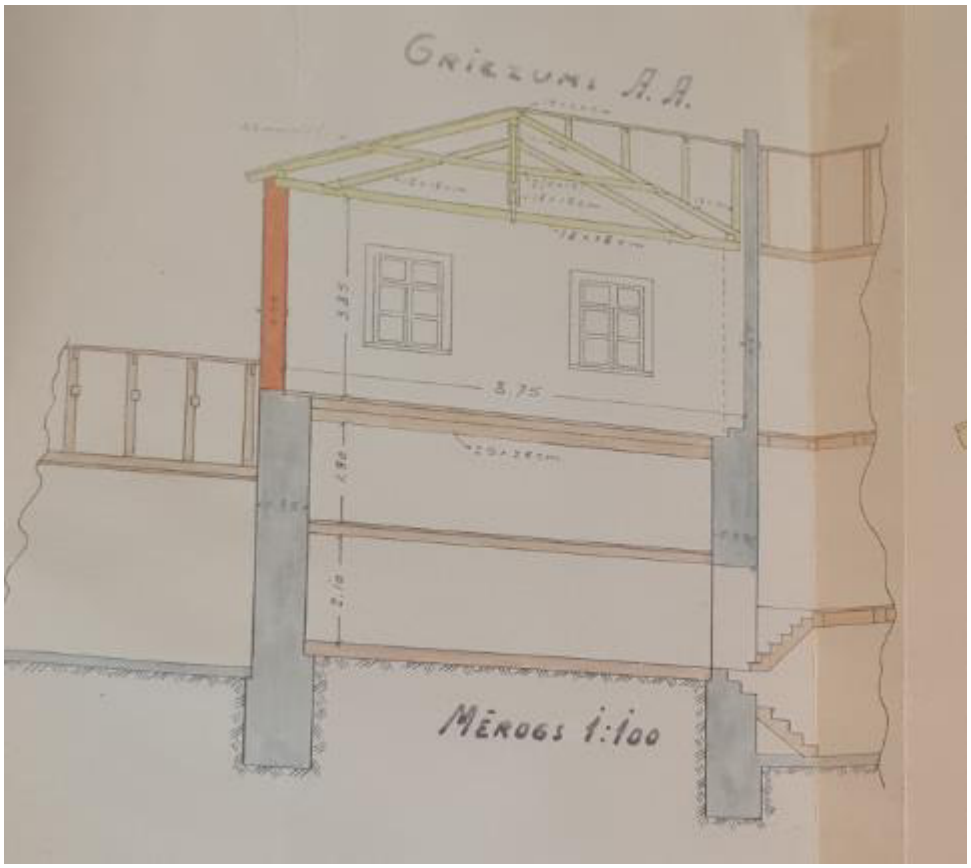
25.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku Maltuves 2. stāva projekts, fragments – pamatu plāns; 1936. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

26.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku Maltuves 2. stāva projekts, fragments – 1. stāva plāns; 1936. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

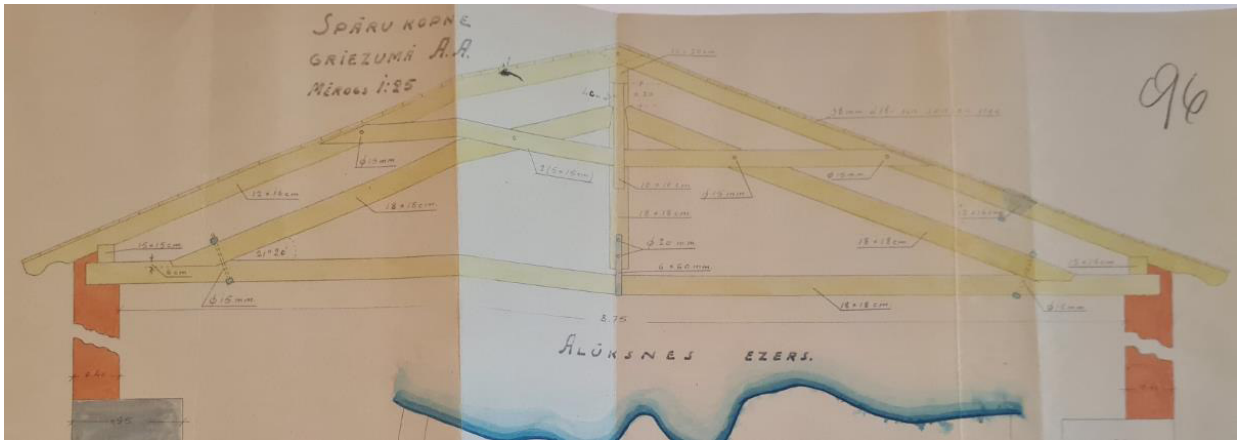
27.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku Maltuves 2. stāva projekts, fragments – 2. stāva plāns; 1936. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

28.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku Maltuves 2. stāva projekts, fragments – griezums A-A; 1936. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

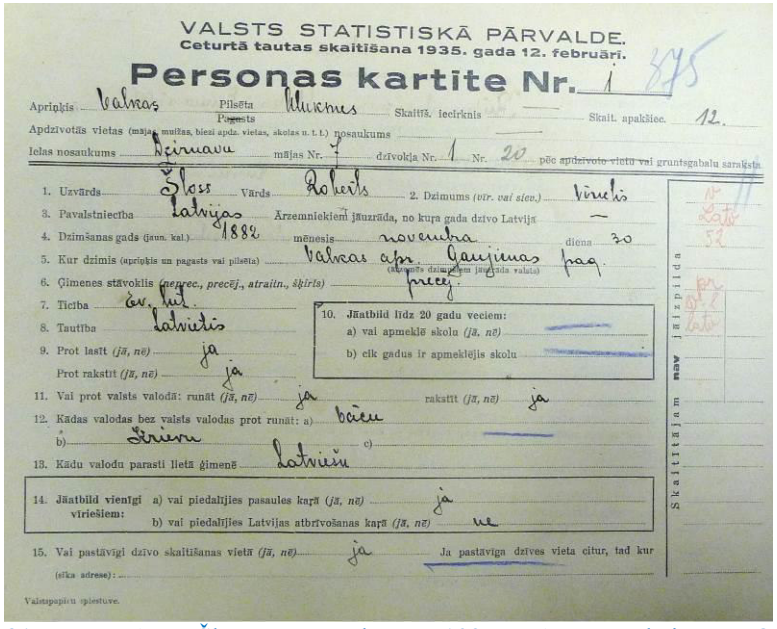
29.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku Maltuves 2. stāva projekts, fragments – griezums B-B; 1936. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

30.attēls Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku Maltuves 2. stāva projekts, fragments – spāru kopne; 1936. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

1935.gada Latvijas tautas skaitīšanas kartītē lasāms, ka R.Šloss piedalījies pasaules karā; pratis vācu un krievu valodu; galvenos ienākumus guvis no sava rūpniecības uzņēmuma Alūksnē Dzirnavu ielā 7. Viņa statuss darbā: īpašnieks ar algotu darba spēku, direktors – rīkotājs[25].

[25] LVVA 1308.f. 12.sar. 11917.lietas 375.lapa

VALSTS STATISTISKĀ PĀRVALDE.
Ceturtā tautas skaitīšana 1935. gada 12. februārī.

Personas kartite Nr. 1

Apriņķis Valkas Pilsēta Alūksnes Skaittīš. iecirknis — Skait. apakšiec. 12.
Apdzīvotās vietas (mājas, muižas, blezi apdz. vietas, skolas u. t. t.) nosaukums —
Ielas nosaukums Dzirnavu mājas Nr. 7 dzīvokļa Nr. 1 Nr. 20 pēc apdzīvotā vietu vai grunts gabalu saraksta

1. Uzvārds Šloss Vārds Roberts 2. Dzimums (vīr. vai siev.) vīrietis
3. Pavalstniecība latvijas Ārzemniekiem jāuzrāda, no kura gada dzīvo Latvijā —
4. Dzimšanas gads (jaun. kal.) 1882 mēnesis novembra diena 30
5. Kur dzimis (apriņķis un pagasts vai pilsēta) Valkas apr. Jaujienas pag.
6. Ģimenes stāvoklis (neprec., precēj., atraitn., šķirts) precej.
7. Ticība ev. lut.
8. Tautība latvietis
9. Prot lasīt (jā, nē) ja
Prot rakstīt (jā, nē) ja
11. Vai prot valsts valodā: runāt (jā, nē) ja rakstīt (jā, nē) ja
12. Kādas valodas bez valsts valodas prot runāt: a) vācu
b) krievu c) —
13. Kādu valodu parasti lietā ģimenē latviešu

10. Jāatbild līdz 20 gadu vecīem:
a) vai apmeklē skolu (jā, nē) —
b) cik gadus ir apmeklējis skolu —

14. Jāatbild vienīgi vīriešiem: a) vai piedalījies pasaules karā (jā, nē) ja
b) vai piedalījies Latvijas atbrīvošanas karā (jā, nē) ne

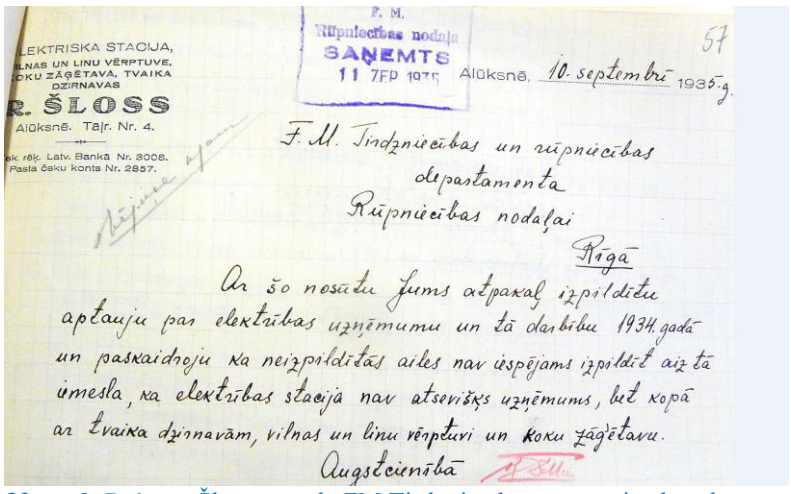
15. Vai pastāvīgi dzīvo skaitīšanas vietā (jā, nē) ja Ja pastāviga dzīves vieta citur, tad kur (tīka adrese): —

Skaittājam nav jāizpilda

Valstspapīru spiestuve.

31.attēls Roberta Šlosa personas kartīte. 1935. gada tautas skaitīšana. Oriģināls LVVA 1308. fonda 12. saraksta 11917. lietas 375. lapa.

1935.gada Latvijas tautas skaitīšanas Alūksnes pilsētas Dzirnavu ielas 7. mājas dzīvokļa kartītē lasāms, ka dzīvoklis atradies gan 1., gan 2. stāvā un tur bijusi virtuve un 11 istabas; "*ūdensvads ievilkts dzīvoklī*". Dzīvoklī bijusi vannas istaba un ateja.
Arī iemītnieku šajā dzīvoklī bijis daudz[26]. Roberta Šlosa ģimenē bijusi viņa sieva Marta un 1927.gadā dzimušie bērni Vera un Boriss. Turpat dzīvojis viņa brālis (?) Kārlis Frīdrihs Šloss-Larins[27], mājskolotāja Dzesija[28] Strēlnieks, saimniece Timans Alvīne, kalpones Ozoliņš Marija un Kļaviņš Zenta un strādnieks Samsonovs Valerijs.
1935. gada 10. septembrī vēstulē[29] Finanšu Ministrijas Tirdzniecības un rūpniecības departamenta Rūpniecības nodaļai Roberts Šloss paskaidrojis, ka aptaujā par elektrības uzņēmumu un tā darbību 1934.gadā *"neizpildītās ailes nav iespējams izpildīt aiz tā iemesla, ka elektrības stacija nav atsevišķs uzņēmums, bet kopā ar tvaika dzirnavām, vilnas un linu vērptuvi un koku zāģētavu".*

ELEKTRISKA STACIJA,
VILNAS UN LINU VĒRPTUVE,
KOKU ZĀĢĒTAVA, TVAIKA
DZIRNAVAS
R. ŠLOSS
Alūksnē. Tālr. Nr. 4.
Pasta čeku konts Nr. 2857.

F. M.
Rūpniecības nodaļa
SAŅEMTS
11 SEP 1935

57

Alūksnē, 10. septembrī 1935.g.

F. M. Tirdzniecības un rūpniecības
departamenta
Rūpniecības nodaļai
Rīgā

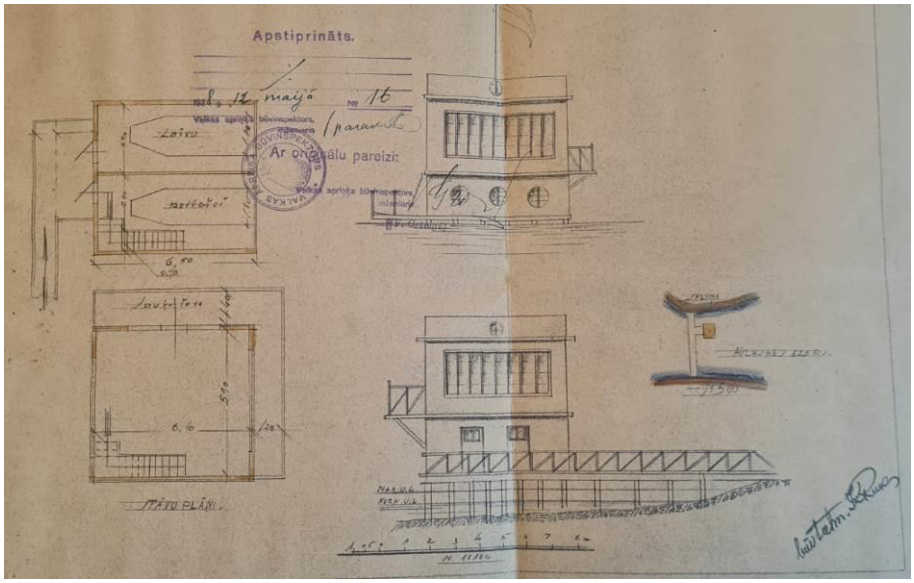
Ar šo nosūtu Jums atpakaļ izpildītu
aptauju par elektrības uzņēmumu un tā darbību 1934.gadā
un paskaidroju ka neizpildītās ailes nav iespējams izpildīt aiz tā
iemesla, ka elektrības stacija nav atsevišķs uzņēmums, bet kopā
ar tvaika dzirnavām, vilnas un linu vērpturi un koku zāģētavu.
Augstcienībā

32.attēls Roberta Šlosa vēstule FM Tirdzniecības un rūpniecības departamenta Rūpniecības nodaļai. Oriģināls LVVA 4595. fonda 5. saraksta 226. lietas 57. lapa.

[26] LVVA 1308.f. 9.sar. 10003.lietas 86. lapa
[27] Pēc citiem dokumentiem Jānis, arī Eduards
[28] Domājams, Dzesija
[29] LVVA 4595. f. 5.sar 226.lietas 57. lapa

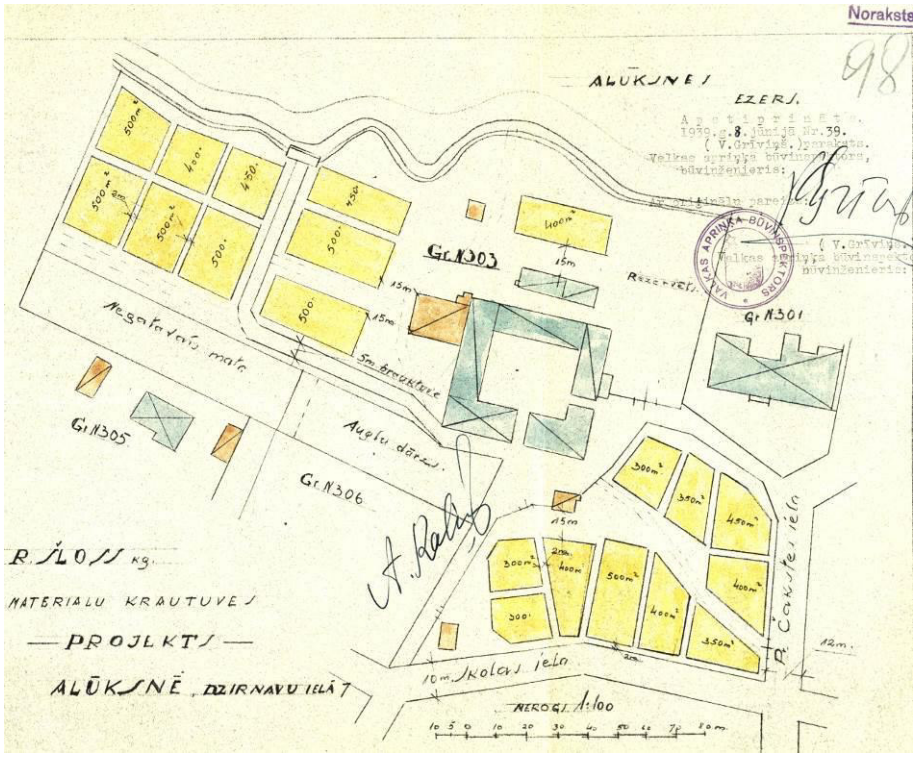
1938. gada aprīlī gadskārtējā ziņojumā par savu uzņēmumu Roberts Šloss attiecīgajā veidlapā ierakstījis, ka viņa uzņēmums ar elektroenerģiju apgādā Alūksnes pilsētu, Alūksnes, Annas, Bejas un Mālupes pagastu[30].

1938. gada pavasarī būvtehniķis K. Ruks projektējis Laivu māju Alūksnes ezerā starp krastu un pašreizējo Tīklu salu[31]. Valkas apriņķa būvinspektors projektu apstiprinājis 1938. gada 12. maijā.

33.attēls Laivu mājas projekts, 1938. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

1939. gada jūnijā ap ražotnes ēkām izplānots "koku materiālu un malkas krautuves laukums"[32], kas realizēts.

34.attēls Koku materiālu un malkas krautuves laukums, 1939. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

[30] LVVA 4595.f. 5.sar. 226.lietas 1. un 2.lapa
[31] Alūksnes novada muzeja materiāli
[32] Alūksnes novada muzejs – 15122-91A, -91B

1940. gadā pēc Latvijas inkorporācijas Padomju Savienībā R.Šlosa uzņēmumu nacionalizēja[33] un pārveidoja par maizes un miltu rūpnīcu.

Alūksnes novada muzejā ir nonācis pārstāstīts[34] atmiņu stāsts, ka vācu okupācijas laika beigās[35] Roberta Šlosa ģimene aizbraukusi uz Vāciju.
1941. gada vasarā (vācu okupācijas laikā) notikušās tautas skaitīšanas dokumentos Šlosu ģimene Alūksnē Dzirnavu ielā 7 vairs nebija atrodama[36].
Tālākie meklējumi deva citu rezultātu.
Roberts Šloss ar sievu Martu-Elizabeti un bērniem Veru un Borisu 1941. gada 1. februārī pierakstīti nesen uzceltajā mājiņā Alūksnē Miera ielā 4. Ieraksts citā ailē rāda, ka visa ģimene 1941. gada 3. martā izbraukusi uz Rīgu, lai dotos tālāk uz Vāciju[37].

Vācu okupācijas laikā 1943. gadā veiktās tautas un īpašumu skaitīšanas dokumenti rāda, ka bij. R.Šlosa rūpnīcā turpināja darboties miltu un maizes ražotne[38]. Gruntsgabalā atradušās 4 ēkas; tās nav bijušas pievienotas ne pilsētas ūdensvadam, ne kanalizācijai, bet tur bijis vietējais ūdensvads un vietējā kanalizācija. Gruntsgabalā bijusi patstāvīga elektriskā spēkstacija.
Fabrikas ēka bijusi mūra, 2 stāvu; tajā viens 11 istabu dzīvoklis, kur dzīvojušas 15 personas. Stallis-ratnīca – jaukta materiāla vienstāva ēka. Garāža – vienstāva mūra ēka. Pirts - vienstāva koka ēka.

Kara beigu posmā, visticamāk, 1944.gada vasarā fabrika nopostīta.
Alūksnes novada muzeja krājumā glabājas fotoattēli, kas uzņemti 1945. ... 1946. gadā, tajos redzamas Šlosa fabrikas drupas.

35.attēls R.Šlosa fabrikas drupas skatā no rietumiem. 1946. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

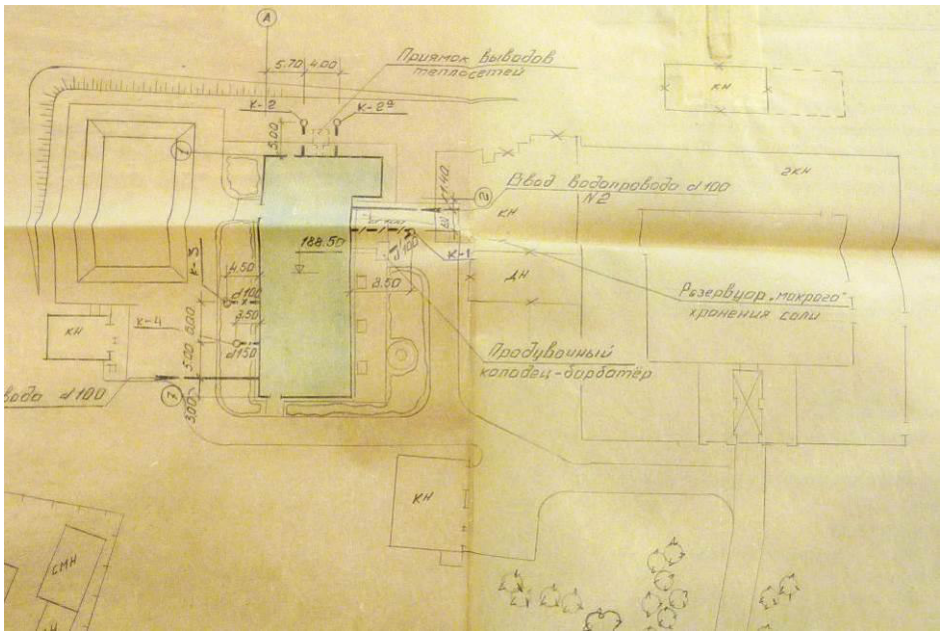
[33] Informācija no Alūksnes novada muzeja
[34] Stāstītāja L.Branka-Bakajeva dzimusi 1938.gada vasarā, un 1940.-1944.gada ekonomiskie un politiskie notikumi nevar būt viņas pašas apzinātās atmiņas. Domājams, viņa pārstāstījusi kaut kad no savas mātes vai vecmāmiņas dzirdēto
[35] Domājams, 1944. gada vasarā
[36] LVVA 1308.f. 15. sar. 2848.lietas 55. lapa
[37] LVVA 2614.f. 3. sar. 331. lieta
[38] LVVA 1308.f. 15.sar. 920.lietas 92. lapa

36.attēls R.Šlosa fabrikas drupas skatā no austrumiem. 1946. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

Pēc kara fabrikas ēkas atjaunotas un pārbūvētas. Tur bijušas Alūksnes rūpkombināta darbnīcas, no 1960. gadiem rūpnīcas VEF filiāle, no 1991. gada - Alūksnes komutācijas tehnikas mezglu rūpnīca[39]. Vēlāk uzņēmums nonāca finansiālās grūtībās, to likvidēja, un ēkas nonāca privatizācijā.

Meklējumi Latvijas valsts arhīvā[40], kur glabājas projektēšanas institūtā Latgiproprom (vēlāk Rūpnīcprojekts) rūpnīcai VEF izstrādātie ēku projekti, bija neveiksmīgi. 1344. fonda 4. uzskaites sarakstā ir ierakstītas vairāk kā 150 arhīva lietas (katrā 10-30 projektu lapas), **kur bija jābūt** VEF'a Alūksnes filiālei izgatavotajiem pārbūvju un jaunbūvju projektiem, bet atradās tikai **1 atbilstoša lapa**. Tas ir vienkāršots ģenplāna fragments[41].

37.attēls Nedatēts rūpnīcas VEF Alūksnes filiāles ģenplāna fragments. Oriģināls Latvijas valsts arhīva 1344. fonda 4. saraksta 1850. lietas 6. lapa.

[39] Alūksnes novada muzeja un Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes materiāli
[40] Latvijas valsts arhīvā glabājas dokumenti par Latvijas PSR (inkorporācijas periods Padomju Savienībā)
[41] Latvijas valsts arhīva 1344.f. 4. sar. 1850. lietas 6. lapa

1995. gadā īpašumtiesības uz Komutācijas mezglu rūpnīcas ēkām atjaunotas Lilitai Brankai[42], kas pēc līdz šim pieejamās informācijas ir Roberta Šlosa māsas Marijas Zelmas (dz. Zvārtavā 1883. gada 15. decembrī) mazmeita[43].

Turpmāk sākušās un vairākus gadus turpinājušās dažādas nedienas gan ar Komutācijas mezglu rūpnīcu, gan ar L. Brankas likumu un noteikumu izpratni.

L. Branka vērsusies gan Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijā, gan Kultūras ministrijā ar dusmīgām un nepamatoti apvainojošām vēstulēm. Viņas izpratnē bijušās R. Šlosa rūpnīcas ēku atzīšana par kultūras pieminekli bijusi ļaunprātība un cilvēku apzagšana utt.[44].

Komutācijas mezglu rūpnīca nonākusi līdz maksātnespējai. Attiecīgi L.Branka nav saņēmusi nomas maksu un pati izlēmusi tāpēc nemaksāt zemes nodokli. Rūpnīcas pārstāvis tiesā stāstījis, ka nomas maksa neesot maksāta arī tāpēc, ka līgumu slēgusi Lilita Branka, kas dzimusi 1938. gadā, bet maksu pieprasījusi Lilita Branka - Bakajeva, kas dzimusi 1952.gadā[45].

Ēkas plānojums un apjoms

Ēkas plānojuma attīstībai no lopu laidara līdz ražošanas ēkai iespējams izsekot, apskatot Alūksnes novada muzeja krājumā esošos fotoattēlus un kādreizējās kūts pārbūves projektus, taču izsekošana apstājas 20. gs. vidū, jo nekādus grafiskos materiālus, kas izstrādāti to pārbūves darbu veikšanai, kuru rezultāti atspoguļoti aktuālajā (2002. gadā izgatavotajā) tehniskās inventarizācijas lietā un skatāmi uz vietas objektā, līdz šim atrast nav izdevies.

1859. gadā un arī 1874. gadā pilsmuižas laidars sastāvējis no lopu staļļiem (kūtīm), lopbarības šķūņiem un moderes (lopu pārzines) dzīvokļa. Šīs ēkas izbūvētas ap četrstūra pagalmu. Nav ziņu, vai tās bijušas zem viena kopīga jumta vai starp atsevišķām ēkām bijis žogs un vārti.

Vecākajā no fotoattēliem *(skat. iepriekš ievietoto 8. attēlu, kas uzņemts ne agrāk par 1904. gadu)* R.Šlosa fabrika skatāma pretskatā no dienvidiem, redzams, ka tā ir vienstāva ēka. Dienvidu fasādes centrs akcentēts ar platu jumta izbūvi, kam lēzens divslīpņu jumts. Attēlā redzamajiem korpusiem (dienvidu korpuss redzams pretskatā, bet austrumu korpuss nedaudz no sāniem) ir samērā stāvi divslīpņu jumti, segti, domājams, ar koka skaidām.

Zemāk ievietotajā fotoattēlā, kas 1914. gadā uzņemts no Alūksnes ev. luteriskās baznīcas torņa, redzams, ka R. Šlosa Vilnas un linu vērptuves korpusi veido noslēgtu pagalmu, uz ko ved divēji vārti – vieni dienvidu fasādē, bet otri austrumu fasādē.

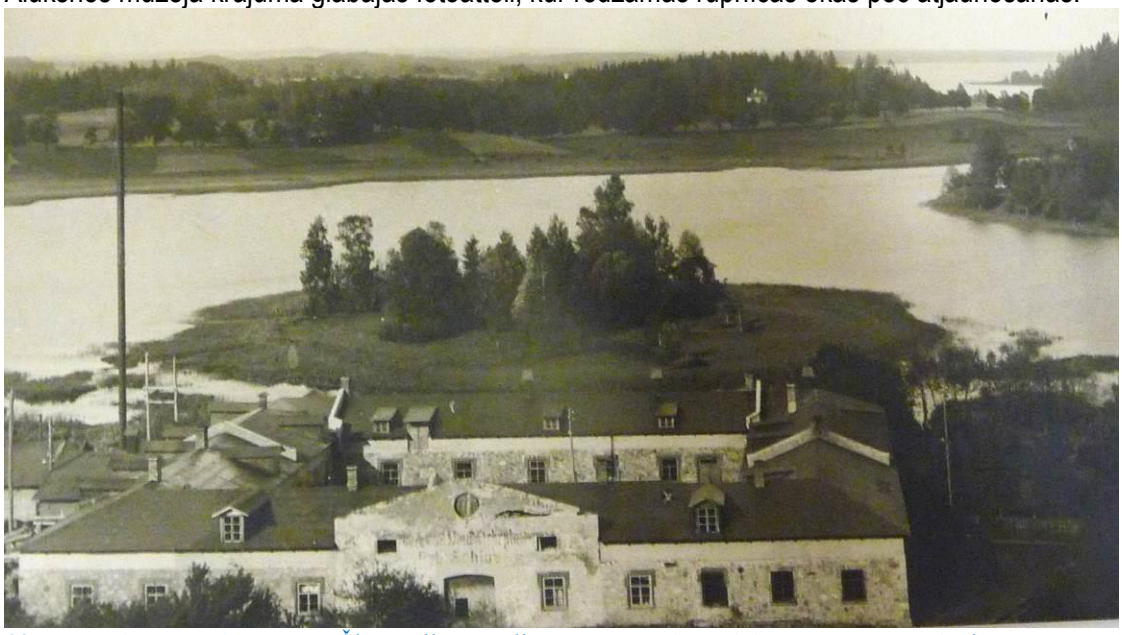
42 Alūksnes novada muzeja materiāli
43 Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes materiāli
44 Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes materiāli
45 Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes materiāli

38.attēls Skats uz R. Šlosa Vilnas un linu vērptuves kompleksu. 1914. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzejā.

1925. gadā Alūksnes pilsētas Valdes zemes vērtēšanas komisija izsniegusi Apliecību, kurā minēta, 146,3 metrus (480 pēdas) gara fabrikas ēka. Domājams, ka Apliecībā uzrādītais ēkas garums ir fabrikas perimetrs, t.i., piemēram, dienvidu, austrumu un ziemeļu korpusu kopējais garums ir apmēram 146 metri. Apliecībā minētās piebūves – kūts un divas damfmājas varēja būt uzbūvētas pagalma rietumu pusē. Apliecībā ieskicētajā ēkas plānā *(skat iepriekš ievietoto 11. attēlu)* redzams, ka caurbrauktuves – vārti bijuši gan dienvidu korpusa centrā, gan austrumu korpusā.

Kā jau iepriekš minēts, fabrika degusi gan 1917. gadā, gan 1918. gadā, kad no ēkas palikušas tikai akmens mūra sienas.
Par to, ka pēc degšanas R. Šloss fabriku atjaunojis, minēts jau 1925. gadā izsniegtajā Apliecībā. Alūksnes muzeja krājumā glabājas fotoattēli, kur redzamas rūpnīcas ēkas pēc atjaunošanas.

39.attēls Skats uz atjaunoto R. Šlosa Vilnas un linu vērptuves kompleksu pēc 1918. gada degšanas. Redzams, ka, atjaunojot fabrikas nodegušos jumtus, papildināts mūra sienu augstums, izveidojot drempeļstāvu. Jaunie fabrikas korpusu jumti lēzenāki. Dienvidu korpusa platā jumta izbūve nav atjaunota, saglabāts tikai mūra zelminis. Ēka sadalīta ar pieciem ugunsmūriem. Oriģināls Alūksnes novada muzejā.

1931. gadā tehniķa V. Glāzera izstrādāto fabrikas ēkas pārbūves projektu Būvniecības pārvaldes amatpersonas apstiprinājušas, izvirzot papildus nosacījumus, t.sk. nosacījumus ugunsdrošībai un konstrukciju stiprībai,

V. Glāzera projektētās fabrikas ēkas pārbūves risinājums balstās uz sākotnējo akmens mūra sienu izmantošanu. Ēkai projektēts viens stāvs, telpas divos stāvos plānotas tikai dienvidu korpusa centrālajā daļā, kur virs caurbrauktuves otrajā stāvā paredzētas dzīvokļa telpas. Divos līmeņos telpas plānotas arī kompleksa ziemeļrietumu stūrī, kur paredzētas dzirnavas. Projektēti koka siju pārsegumi un plašas bēniņu telpas ar drempeļa konstrukcijas jumtu.

V. Glāzera izstrādātajā projektā redzams, ka vienā kompleksā ar ražošanas telpām iekļauts arī plašs dzīvoklis ar 11 (vienpadsmit) istabām, no kurām trīs istabas atrodas otrajā stāvā virs centrālās ieejas fabrikas kompleksā. Ēkas pirmajā stāvā dzīvokļa telpas atrodas kompleksa dienvidrietumu stūrī. Iespējams, ka šajā ēkas stūrī sākotnēji atradies arī moderes dzīvoklis. 20. gs. sākumā uzņemtajā attēlā redzams, ka pie šīs ēkas daļas logiem ir dārziņš, kas norobežots ar žogu. V. Glāzera projektā redzams, ka no āra uz dzīvokli (dzīvokļiem) ved vairākas ieejas – no dienvidu puses, no rietumu puses, no pagalma un no caurbrauktuves, taču visas vienpadsmit dzīvojamās telpas ir savstarpēji saistītas.
1930-tajos gados V. Glāzera izstrādātais projekts realizēts. Alūksnes novada muzeja krājumā glabājas fotoattēls, kas uzņemts būvdarbu laikā, kā arī attēls, kurā ēkas galvenā fasāde redzama pēc būvdarbu pabeigšanas.

40.attēls Skats uz R. Šlosa fabriku no baznīcas torņa. 1930-tie gadi. Redzams, ka dienvidu korpusa centrālā daļa izbūvēta triju stāvu augstumā atbilstoši V.Glāzera projektam. Oriģināls Alūksnes novada muzejā.

41.attēls Skats uz R. Šlosa fabriku no baznīcas torņa. 1930-to gadu otrā puse (domājams, pēc 1936. gada). Redzams, ka kompleksa ziemeļrietumu stūrī ražotnei izbūvēts otrais stāvs. Attēlā redzamais varētu būt tapis atbilstoši D.Krūmiņa projektam. Oriģināls Alūksnes novada muzejā.

Inženieris D. Krūmiņš 1936. gadā izstrādājis fabrikas ēkas pārbūves projektu, paredzot pilnu divu stāvu apjomu kompleksa ziemeļrietumu stūrī. Šai ēkas daļai projektēta jauna jumta konstrukcija no spāru kopnēm un jumta krēsla zem kores. Telpu plānojums ēkas pirmajā stāvā salīdzinājumā ar V. Glāzera izstrādāto projektu nav īpaši mainīts. Otrā stāva plānā ir norādes uz dažādu materiālu noliktavām, kas, domājams, izvietotas plašajās bēņiņu telpās, jo spriežot pēc ēkas griezumu zīmējumos attēlotā, lielākajai daļai ēkas vēl arvien ir tikai viens stāvs.

Šodien fabrikas ēkai ir izbūvēti divi pilni stāvi, bet virs dienvidu korpusa un virs ziemeļu korpusa izbūvēts arī trešais stāvs.
Kā jau iepriekš minēts, līdz šim nav izdevies atrast projekta dokumentāciju, kas būtu attiecināma uz 1940-to gadu beigās, 1950-tajos gados un vēlāk veiktajiem rūpnīcas atjaunošanas darbiem.

Alūksnes novada muzeja krājumā glabājas daži fotoattēli, kuros redzama rūpnīcas ēka 20.gs. beigās, kad tajā darbojās Alūksnes komutācijas tehnikas mezglu rūpnīca.

42.attēls Skats uz rūpnīcas ēku no dienvidiem. 1997 gads. Šajā laikā ēkā saimnieko Alūksnes komutācijas mezglu rūpnīca, bet ēkas galvenajā fasādē saglabājusies VEF izkārtne. Oriģināls Alūksnes novada muzejā.

Kā liecina objektā novērotais, jaunais otrais stāvs izbūvēts virs jauna metāla siju-dzelzsbetona pārseguma. Otrā stāva sienas mūrētas no māla ķieģeļiem, un tās ir ievērojami plānākas par akmens mūra sienām, kas saglabājušās no kādreizējā pilsmuižas laidara. Arī trešais stāvs kompleksa dienvidu un ziemeļu korpusā izbūvēts virs metāla siju-dzelzsbetona pārseguma, trešā stāva sienas izmūrētas tikai pusotra ķieģeļa biezumā, kas ir pavisam nepietiekami no siltumizolācijas viedokļa. Jaunās divslīpņu jumta konstrukcijas izbūvētas no koka. Jaunākajām piebūvēm ir savietota pārseguma-jumta konstrukcija, kas realizēta dzelzsbetonā.

Ražošanas kompleksa plānojums fiksēts 2002. gadā izgatavotajā un 2003. gada janvārī apstiprinātajā būves pilnas atkārtotas tehniskās inventarizācijas lietā. Būves pilnas pirmreizējas tehniskās inventarizācijas lietas meklējumi bija nesekmīgi Valsts zemes dienesta arhīvā tāda dokumenta nav.

Tā kā aktuālajā inventarizācijas lietā ir norādīts, ka patvaļīgas būvniecības pazīmju nav, domājams, ka ir bijis kāds ēkas pārbūves projekts, kurā iekļauti realizēto un vēl arvien objektā uz vietas novērojamo piebūvju risinājumi, kam pēc būvdarbu pabeigšanas vajadzēja būt dokumentētiem inventarizācijas lietā.
Salīdzinot esošo būves plānojumu ar R. Šlosa fabrikas plānojumu, redzams, ka sākotnējās ēkas sienas, kas izmūrētas no laukakmeņiem ar ķieģeļu pārsedzēm un apdari ailu vietās, saglabājušās bez apjomīgiem postījumiem. Tā kā sākotnējam būvapjomam ir gan vienstāva, gan divstāvu piebūves, atsevišķas sākotnējās logu ailas ir aizbūvētas, saglabājot to vietās nišas sienā. Lielākie ēkas oriģinālās mūra substances zudumi novērojami dienvidrietumu stūrī, kur savulaik realizēta piebūve divu stāvu augstumā, kā arī dienvidaustrumu stūrī, kur piebūvēts vienstāva apjoms. Lai gan skaidri redzams, ka rietumu pusē esošās divstāvu piebūves pirmajā stāvā savulaik atradusies ēdnīca, aktuālajā inventarizācijas lietā telpas uzrādītas kā palīgtelpas. Uz šīm 'palīgtelpām', kas atrodas sekundārajā piebūvē, oriģinālajā akmens mūra sienā izlauztas plašas ailas. Sākotnējā būvapjoma dienvidaustrumu stūrī oriģinālā laukakmeņu siena demontēta līdz pat kādreizējiem vārtiem laidara austrumu fasādē. Demontētā sienas fragmenta vietā pārseguma slodzes uzņemšanai izbūvēti atsevišķi mūra stabi. Austrumu pusē piebūvētais vienstāva apjoms ir apmēram tikpat plats kā sākotnēji laidara austrumu korpuss. Piebūvētajās telpās bijušas iekārtotas darbnīcas.

Piebūves sākotnējam laidara un vēlāk R. Šlosa fabrikas apjomam novērojamas arī ēkas rietumu puses ziemeļu daļā – vienstāva apjoms piebūvēts iepretī rietumu korpusa vidum, bet korpusa ziemeļu galā piebūvēts divstāvu apjoms. Saskaņā ar aktuālo inventarizācijas lietu arī ēkas rietumu pusē piebūvētajā apjomā bijušas darbnīcas, taču objektā uz vietas novērojamais gluži pēc darbnīcām neizskatās. Piebūves otrā stāva lielākajā telpā ir parketa grīda, telpas rietumu galā izbūvēts skatuves paaugstinājums, kas varētu liecināt, ka telpa visticamāk izmantota kādiem vairāk vai mazāk svinīgiem pasākumiem, bet ne rūpnieciskai ražošanai. Svētku zālei-darbnīcai ir tieša, bet no telpu izmantošanas viedokļa nesaprotama saistība ar blakus esošo darbnīcas telpu, kas atrodas virs sākotnējā laidara apjoma izbūvētajā otrajā stāvā.

Virs visa sākotnējā laidara apjoma izbūvēts pilns otrais stāvs, Visas otrā stāva telpas ir savstarpēji sasitītas un apsekojamas, neizejot no ēkas. Ar pirmajā stāvā sākotnējā apjomā esošajām telpām tā gluži nav – apsekot visas sākotnējā ēkas apjomā esošās telpas, neizejot no ēkas, nav iespējams, jo starp t.s. palīgtelpu, kas visticamāk pagājušā gadsimta pēdējā ceturksnī kalpojusi kā ēdnīca, un darbnīcu iebūvēta siena bez ailām tajā. Šī iepriekš pieminētā darbnīcas telpa nebija pieejama apsekošanai.

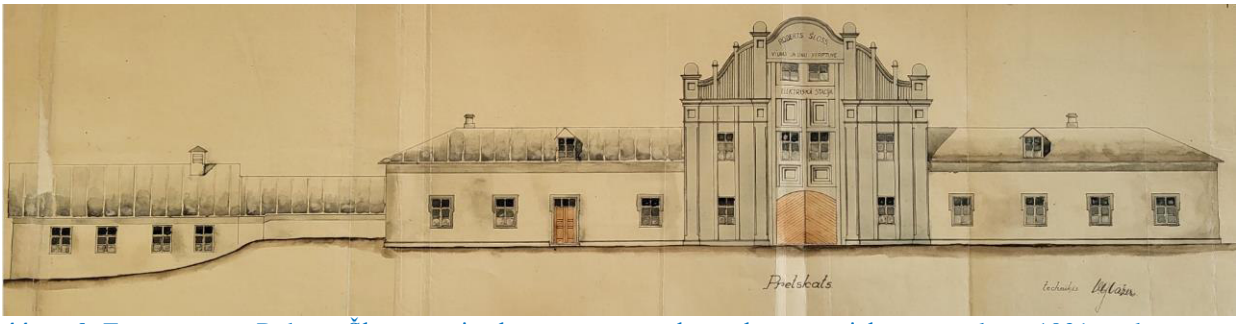
Stāvu sasaistīšanai izbūvētas 3 (trīs) jaunas kāpnes ar saliekamiem dzelzsbetona pakāpieniem – kāpņu telpas atrodas dienvidu korpusā abpus caurbrauktuvei un vēl viena kāpņu telpa atrodas ziemeļu korpusa austrumu galā. Piebūvei sākotnējā apjoma ziemeļrietumu stūri ir kāpnes, kas saista abus piebūves stāvus, bet dienvidrietumu stūrī esošajai divstāvu piebūvei stāvi nav savstarpēji saistīti.

Aktuālā inventarizācijas lieta objektā esošo situāciju atspoguļo neprecīzi – stāvu plānos uzrādīti neatbilstoši sienu biezumi, atšķirīgs logu ailu izvietojums un skaits. Kā jau iepriekš minēts, nekorekti ir telpu nosaukumi inventarizācijas lietā.

Gan apskatot ēkas plānus, gan apsekojot objektu, jāsecina, ka 20. gs. otrajā pusē radītās piebūves ir apjomīgas, taču tām nav ne arhitektoniskas kvalitātes, ne arī tehniskas kvalitātes.

43.attēls Skats uz rūpnīcas ēku no drona 2023. gada rudenī. Oriģināls Alūksnes novada pašvaldībā.

44.attēls Fragments no Roberta Šlosa rūpniecības uzņēmuma ēku pārbūves projekta – pretskats; 1931. gads. Oriģināls Alūksnes novada muzeja krājumā.

Vēlreiz apskatot V. Glāzera savulaik zīmēto ēkas galveno fasādi (44. attēls) un salīdzinot to ar šodien objektā novērojamo (43. attēls), jāsecina, ka ēkas sākotnējā apjoma papildinājums, izbūvējot ēkas otro stāvu, veikts, respektējot sākotnējo ailu izvietojumu fasādē. Saskanīgi ar sākotnējo fasādes apdari veidota arī ēkas austrumu piebūves dienvidu fasāde. Ēkas dienvidu fasādē vēl arvien nolasāma tā izteiksmīgā un reprezentablā fadādes daļa, kas tika izbūvēta 1930-tajos gados pēc V. Glāzera projekta.

Dienvidu korpusa trešais stāvs izbūvēts, nerespektējot ailu izvietojumu apakšējos stāvos un daļēji noārdot to, kas 1930-tajos gados izbūvēts. Arhitektoniski nepārdomāts šķiet arī dienvidu korpusa trešā stāva plānojums, kur ventilācijas kamera ieprojektēta tā, ka ventilācijai nepieciešamie aizrestotie atvērumi izvietoti ne tikai galvenajā, bet arī vislabāk izsauļotajā fasādē un tādējādi visticamāk vāji pildījuši uzdevumu.

43. attēlā redzams, ka, lai gan ziemeļu korpusa augšējo divu stāvu logu ailas ir uz tām pašām asīm, to novietojums nekādi nav saistīts ar ailām sākotnējā būvapjoma pirmajā stāvā.
Ar sākotnējā būvapjoma proporcijām un apdari disonē rietumu pusē piebūvētie divstāvu apjomi.

45.attēls Skats uz rūpnīcas ēkas galvenās fasādes austrumu galu 2023.-2024. gada ziemā.

46.attēls Skats uz galvenās fasādes rietumu galu

Virs kādreizējā laidara apjoma rietumu un austrumu korpusa izbūvēti divslīpņu jumti bet virs trešā stāva, kas izbūvēts gan dienvidu, gan ziemeļu korpusam, ir pavisam lēzeni vienslīpnes jumti. Arī visiem piebūvētajiem apjomiem ir vienslīpnes jumti ar aizdomīgi mazu kritumu nokrišņu ūdeņu novadīšanai. Lēzenajiem jumtiem ir nepietiekamas pārkares, kas sekmē fasādes mitrināšanos. Neveiksmīgi un nekorekti ir izveidoti jumtu pieslēgumi pie augstāko korpusu sienām. Viss tikko minētais ir veicinājis ēkas tehniskā stāvokļa pasliktināšanos.

Kopš 2002. gada fabrikas ēka ir privātīpašums. Laikā kopš 2002. gada ēkā pārbūves nav notikušas.
Pēdējo divdesmit gadu laikā ēka nav atbilstoši apsaimniekota un uzturēta. Vairākās vietās jumta segumam jau ilgstoši ir apjomīgi bojājumi, kā rezultātā ilgstoši ir mitrinājušās gan jumta, gan arī augšējo stāvu - otrā stāva pārseguma konstrukcijas austrumu un rietumu korpusā un trešā stāva pārseguma konstrukcijas dienvidu un ziemeļu korpusā.
Ēkai nodarīti arī tīši bojājumi – no visiem ēkas fasādēs esošajiem logiem tikai nelielai daļai ir pilnībā saglabājies stiklojums. Tīši sadauzīti ir gan vecāki koka konstrukcijas logi, gan jaunāki PVC logi ar pakešu stiklojumu.

Secinājumi un ēkas novērtējums

Ēkas arhitektoniski mākslinieciskās inventarizācijas gaitā apsekota ēka un apkopotas ziņas par ēkas būvvēsturi, iespēju robežās izsekojot ar fotoattēliem un grafiskajiem materiāliem dokumentētos notikumus ēkas gandrīz vai pusotru gadsimtu ilgajā mūžā.

Kultūras mantojuma objekta Nr. 2684 – Alūksnes pilsmuižas laidara, vēlāk R. Šlosa fabrikas kultūrvēsturiskās vērtības līmeni varētu vērtēt pēc šādiem kritērijiem:

- ēkas vērtība pilsētbūvnieciskā kontekstā,
- ēkas būvniecības un pārbūves laiks (vecums),
- ēkas arhitektoniski mākslinieciskā kvalitāte,
- ēkas autentiskums,
- ēkas tehniskais stāvoklis.

Saskaņā ar šādiem kritērijiem un Rīgas centra saglabāšanas un attīstības padomē atbalstītu metodiku, 10 punktu sistēmā tiek vērtētas ēkas Rīgā.

Pilsētbūvnieciskais konteksts. Vērtējot bij. R. Šlosa fabrikas ēku kompleksu pilsētbūvnieciskajā kontekstā, jāsecina, ka publiskās ārtelpas plānojuma struktūra vairāk nekā gadsimtu ilgajā ražošanas ēkas pastāvēšanas laikā, ražošanas procesam attīstoties un pārkārtojoties, ir mainījusies. Ēkas sākotnējā būvapjoma uztveri publiskajā ārtelpā šobrīd traucē 20. gadsimta vidū un beigās virs sākotnējā apjoma uzbūvētie stāvi, ap sākotnējo ražošanas kompleksu uzbūvētās dažādās piebūves, kā arī kompleksa tuvumā uzbūvētās jaunās ražošanas ēkas. Visas 20. gadsimta otrajā pusē uzbūvētās piebūves ir bez kultūrvēsturiskas vērtības. Tās ir vidi degradējošas būves.

Ēkas vecums. Lai gan rūpnieciskās ražošanas ēkas inventarizācijas lieta liecina, ka tās ekspluatācija uzsākta 1890. gadā, ēkas būvvēsture varētu aptvert 135 – 180 gadus. Alūksnes pilsmuižas ēku sarakstā mūrēts laidars minēts jau 1859. gadā un 1874. gadā tajā bijušas tādas pat ēkas bez jebkādas piebildes, ka tās būtu jaunas. Sākotnējais lopu laidars attēlots jau 1884. gadā izgatavotajā Alūksnes pilsmuižas zemju plānā, bet par R. Šlosa fabriku gan varam runāt tikai kopš 1904. gada. Šo gadu gaitā ēka vairākkārt pārbūvēta, t. sk. tā pārbūvēta arī 20. gadsimta otrajā pusē.

Ēkas arhitektoniski mākslinieciskā kvalitāte. Par arhitektoniski mākslinieciskо kvalitāti iespējams runāt, tikai attiecībā uz ražošanas kompleksa vecāko daļu. 20. gadsimta otrajā pusē kompleksā radītajām dažādajām piebūvēm arhitektoniski mākslinieciskā kvalitāte vērtējama kā ļoti zema.

Bij. R. Šlosa fabrikas ēkas vecākā daļa – kādreizējais pilsmuižas laidars ir tipisks 19. gadsimta vidus muižas saimnieciskās arhitektūras paraugs, taču laidara apjoms līdz šodienai saglabājies pārbūvēts.

Ēka būvēta no laukakmeņiem ar sarkanu māla ķieģeļu pārsedzēm un logailu apdari. Šī kompleksa vecākās daļas dienvidu korpusam ir 11 (vienpadsmit) ailu asis.

Ēkas galvenā fasāde ir apmesta. Sekundāro piebūvju dēļ pārējās oriģinālā būvapjoma fasādes no publiskās ārtelpas nav skatāmas. Kompleksa dienvidu korpuss, savulaik saskaņā ar 1931. gadā izstrādātu būvprojektu pārbūvēts, virs galvenās ieejas vārtiem izveidojot apjomu divu pilnu stāvu augstumā un dekoratīvu zelmini virs otrā stāva.

20. gs. pirmajā pusē lielākajai daļai ēkas, domājams, bijis tikai viens stāvs, par ko liecina ēkas fasāžu plakņu atšķirīgā būvniecības kvalitāte. Līdz šodienai ēkas sākotnējais būvapjoms saglabājies pārveidots. Šobrīd ēkai ir divi pilni stāvi, bet dienvidu korpusam un ziemeļu korpusam ir trīs stāvi.

Ēkas otrais stāvs uzbūvēts, tikai galvenajā – dienvidu fasādē saglabājot oriģinālo logu asējumu. Pārējās fasādēs logu asējums augšējos stāvos atšķiras no logu asu izvietojuma sākotnējā būvapjomā.

Galvenā ieeja fabrikas ēkā sākotnēji bijusi no dienvidu puses, un tā tur arī saglabājusies. Otra - pret austrumiem orientētā vārtu aila ir aizbūvēta. Sekundāru izlauzumu uz citām pusēm orientēto fasāžu oriģinālajās daļās nav.

Ēkā pagājušajā gadsimtā notikuši apjomīgi remonta darbi, ēkas sākotnējā plānojuma struktūra saglabājusies tikai daļēji.

Attiecībā pret R. Šlosa fabrikas laiku no fasādes arhitektūras detaļām nemainīga palikusi logu forma un izmēri ēkas galvenajā fasādē. Sekundārās piebūves aizsegušas daļu no oriģinālajām logu ailām citās fasādēs. Remontu gaitā ēkā nomainīti visi logi. No jauna izgatavotie logi ir gan koka logi, gan PVC logi. To dalījums rūtīs neatkārto sākotnējo logu dalījumu, bet logu mezgli un detaļas ir neizteiksmīgas, kvalitāte zema. Nomainītas arī oriģinālās ārdurvis. Atsevišķas telpas ar starpsienām sadalītas mazākās telpās, bet atsevišķas telpas ir apvienotas, sākotnējās starpsienas nojaucot.

Ēkas autentiskums. Lai gan jau vairākus gadus bij. R.Šlosa fabrikas ēkā nenotiek ražošana, ēka saglabājusi autentisko industriālās ēkas funkciju un līdz šim laikam nav tikusi izmantota citām vajadzībām. Ražošanas kompleksa vecākajai daļai nav augstas mākslinieciskas vērtības, bet tā ir viena no pirmajām rūpnieciskai ražošanai pielāgotajām ēkām Alūksnē. Ēkas autentiskais, 20. gs. sākumā rūpnieciskai ražošanai pielāgotais būvapjoms ar 1930-tajos gados papildināto fasāžu izteiksmību vēl arvien nolasāms. Pat pēc oriģinālo substanci un apjomu nerespektējošām pārbūvēm ēka nes kultūrvēsturisku vēstījumu gandrīz pusotra simta gadu garumā. Tā ir piemiņa no Alūksnes pilsētas industriālās attīstības pirmsākumiem.

Ēkas tehniskais stāvoklis. Ražošanas kompleksa vecākās daļas *ārsienas* būvētas no laukakmeņiem un sarkaniem māla ķieģeļiem kaļķu javā. Laukakmeņu mūris apmierinošā tehniskā stāvoklī.

Apmierinošā stāvoklī ir arī *logailu pārsedzes*, kas mūrētas no ķieģeļiem.

Sliktākā tehniskā stāvoklī ir ēkas *starpstāvu pārsegumi*. Sākotnējie koka pārsegumi nav saglabājušies – tie deguši gan 1917. gadā, gan 1918. gadā. Nav saglabājušies arī tie koka pārsegumi, kas izbūvēti pēc degšanas, bet pārbūvēti un papildināti 1930-tajos gados – tie gājuši bojā otrā pasaules kara laikā. Esošie pārsegumi izbūvēti no metāla sijām un dzelzsbetona. Tā kā ēkas jumtu tehniskais stāvoklis ir neapmierinošs, vairākās vietās pārsegumus ilgstoši bojājis mitrums. Lai pārbaudītu pārsegumu tehnisko stāvokli, nepieciešams izpētīt, cik lielā apjomā mitruma ietekmē attīstījusies metāla siju un dzelzsbetona stiegrojuma korozija. Pārsegumi gadu gaitā daudzviet piesātināti ar mašīneļļām, kas savulaik lietotas ražošanas iekārtu uzturēšanai. Pārsegumu stāvoklis būtu jāizvērtē arī no vides piesārņojuma viedokļa. Gadījumā, ja ēku rekonstruējot tiek plānota pārsegumu turpmāka izmantošana, jānovērtē piesārņojuma lokalizācijas iespējas.

Ēkas *pamati* netika apsekoti, taču ēkas fasādēs nav plaisu, kas liecinātu par pamatu deformācijām.

Jumta segums bojāts, par ko liecina mitrie pārsegumi, mitruma piesātinātie un dažviet mitruma izraisītās trupes ietekmē iebrukušie koka pārsegumi. Jumta konstrukcijas netika apsekotas. Dažviet jumta koka konstrukcijas iebrukušas kopā ar augšējā stāva pārseguma koka konstrukcijām.

Ēkas oriģinālās substances (ar to saprotot oriģinālās laukakmeņu mūra sienas) saglabātības stāvoklis vērtējams kā daļēji apmierinošs. Ēkas pārējo nesošo konstrukciju nestspējas novērtēšanai nepieciešama konstrukciju rūpīga izpēte.

Mans vērtējums bij. **R. Šlosa fabrikas ēkas vecākais būvapjoms - ēka ar ļoti nelielu kultūrvēsturisku vērtību. Vērtējums punktos 3 – punkti.**

*Ražošanas kompleksa teritorijā atrodas **R. Šlosam savulaik pēc 1928. gadā izstrādāta būvprojekta būvētā garāžas ēka,** kas nav pārbūvēta. Lai arī šajā arhitektoniski mākslinieciskajā inventarizācijā garāžas ēkas apskate nebija iekļauta, ēkas būvvēsture apzināta, ēka no ārpuses apsekota un vizuāli novērtēta. Lai gan netika veikta ēkas tehniskā apsekošana un ēkas tehniskais stāvoklis netika vērtēts, mans vērtējums **garāža ir ēka ar lielu kultūrvēsturisku vērtību. Vērtējums punktos - 7 punkti.***

47.attēls Skats uz R. Šlosam savulaik būvēto garāžas ēku 2023.-2024. gada ziemā

Garāžas ēku ieteicams atjaunot, saglabājot tās apjomu un fasāžu arhitektūru, un atrodot ēkai jaunu publiski pieejamu pielietojumu.

Ieteikumi.

Lai gan apsekotās ražošanas ēkas - bij. Alūksnes pilsmuižas laidara, vēlāk R. Šlosa fabrikas sākotnējā būvapjoma kultūrvēsturiskā vērtība nav liela, ēkas saglabāšana ir nozīmīga no vairākiem viedokļiem.

No pilsētbūvnieciskā viedokļa būtiski, lai pilsētā, kur jau pusotru gadsimtu bijusi apbūve, tā atrastos arī turpmāk.

No kultūrvēsturiskā viedokļa būtiski saglabāt ēku tajā apjomā, kāds tai bija R.Šlosa laikā, kad šī vieta bija nozīmīga ne tikai Alūksnes pilsētai, bet arī tuvākajiem pagastiem, jo te gan vērpa vilnu un linus, gan mala un bīdelēja miltus, sagatavoja kokmateriālus un ražoja elektrību.

Iespējams, ka 20. gs. otrajā pusē, kad ēkā atradās rūpnīcas VEF filiāle un vēlāk Alūksnes komutācijas mezglu rūpnīca, šajā ēkā nodarbināja vēl vairāk strādnieku, un ēka pilsētas darba dzīvei bija īpaši nozīmīga, taču tajā laikā ēkas sākotnējam būvapjomam radītie uzslāņojumi nav savienojami ar labu arhitektūras praksi, vērtējami kā vidi degradējoši un tālab nav atjaunošanas vērti.

Atjaunošanas vērtas nav arī visas sekundāras piebūves. Tās demontējamas.

Veicot ēkas atjaunošanu, ieteicams atgriezties pie sākotnējā vienstāva apjoma. Pieļaujama atgriešanās pie tā vienstāva apjoma, kam jumts bijis izbūvēts drempeļa konstrukcijā, tādējādi iegūstot vairāk izmantojamas telpas.

Ieteicams atjaunot R. Šlosa laikā īstenoto ēkas dienvidu korpusa centrālās daļas izbūvi divu pilnu stāvu augstumā. Pieļaujama savulaik izbūvētā dekoratīvi noformētā zelmiņa modifikācija, iedvesmojoties no V. Glāzera izstrādāta projekta, bet to nekopējot.

Ieteicams piesaistīt vēsturiskus apstādījumus pārzinošu speciālistu, lai apsekotu un novērtētu rūpnīcas teritorijā augošos stādījumus un dotu rekomendācijas to saglabāšanai un atjaunošanai.

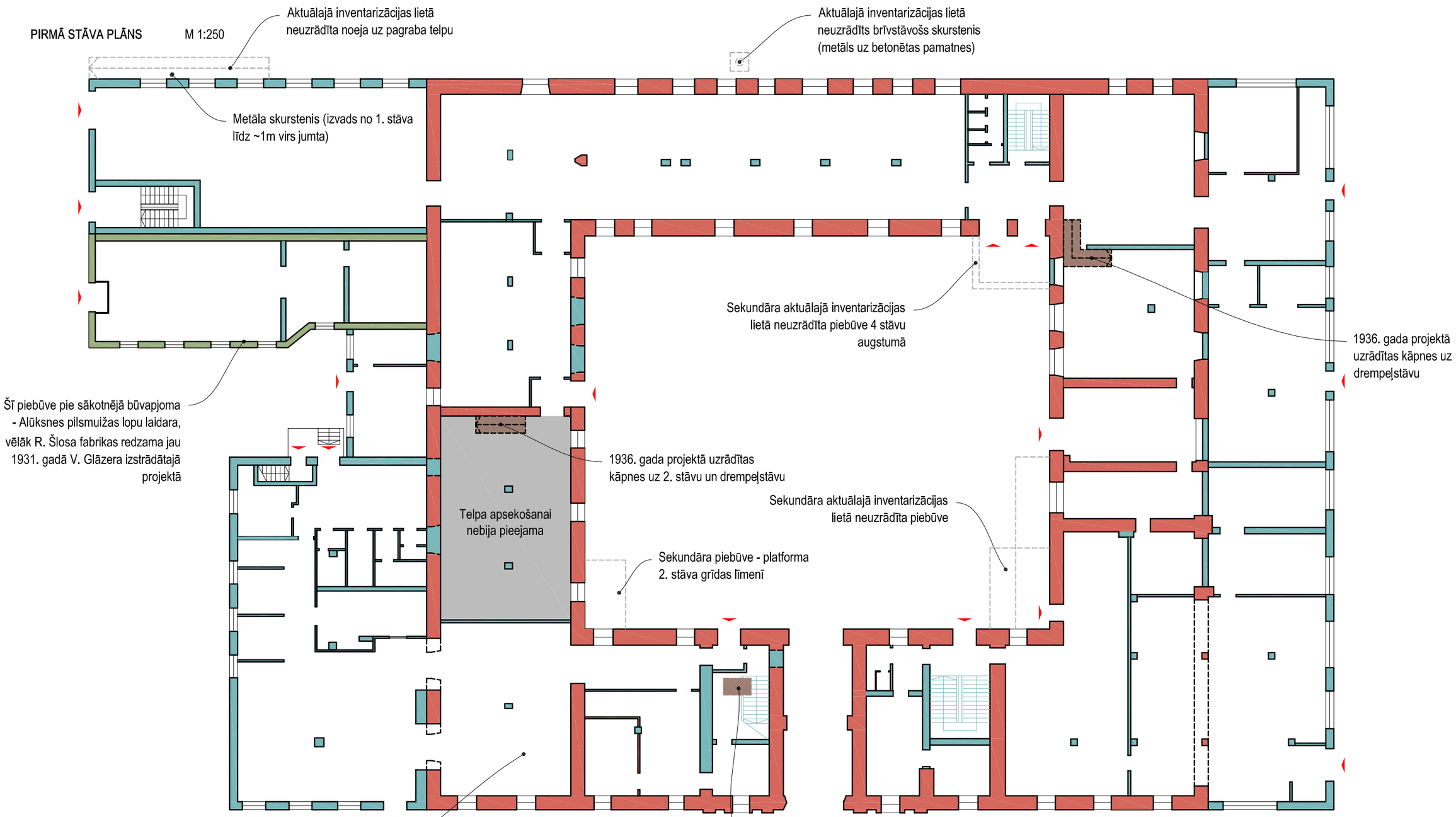
Ieteicams ar šo ēkas arhitektoniski mākslinieciskо inventarizāciju iepazīstināt pilsētas iedzīvotājus, tai skaitā skolu jaunatni, lai vairotu sapratni par vietas un objekta nozīmi Alūksnes pilsētas vēsturē un attīstībā, lai rosinātu lepoties ar savulaik tik nozīmīgo fabriku pilsētā, tādā veidā ceļot pašapziņu un kļūstot par kultūras mantojuma aizstāvjiem, ne postītājiem.

2024. gada 27. februārī

Sastādīja arhitekte — Ināra Caunīte

LVVA materiālus pētīja un apkopoja — Ilze Māra Janelis

PIRMĀ STĀVA PLĀNS M 1:250

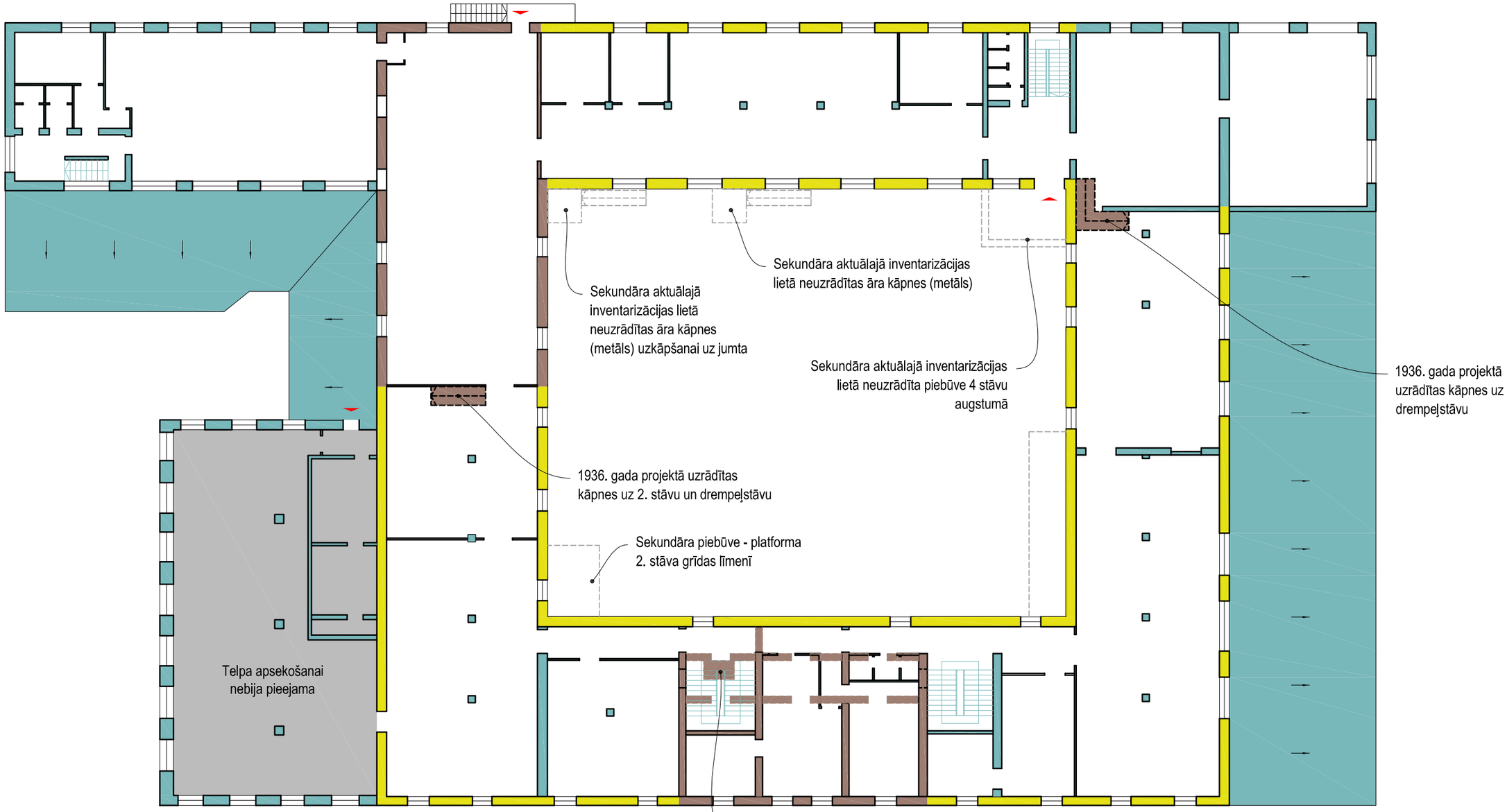
Pieņemtie apzīmējumi:

- Ēkas sākotnējais būvapjoms. Varētu būt 135 - 180 gadus vecs
- Saskaņā ar 1931. gada projektu izbūvētais drempeļstāvs
- Saskaņā ar 1936. gada projektu izbūvētais 2. stāvs.
- Sekundārās piebūves pēc 1946. gada
- Zudušas konstrukcijas

Piezīmes:
1. Plāna zīmējumam par pamatni izmantota ēkas kadastrālās uzmērīšanas lieta

Pasūtītājs: Alūksnes novada pašvaldība, Reģ. Nr. 90000018622, Dārza iela 11, Alūksne, Alūksnes nov., LV-4301	Pasūtījuma (arhīva) Nr.: 563-26-2023	Rasējums: Pirmā stāva plāns ar arhitektoniski mākslinieciskās inventarizācijas rezultātu atspoguļojumu	
	Datums: 26.02.2024.		
Projektētājs: SIA "ARHITEKTES INĀRAS CAUNĪTES BIROJS" Reģ. Nr. 50003496771, Būvkomersanta reģ. Nr. 0242-R, Cēsu ielā 26-13, Rīgā, LV-1012, Tālr. 29173009, E-pasts: caunites.birojs@gmail.com		Būvprojekta daļas/sadaļas vad.: Ināra Caunīte	
Objekts: Ražošanas ēka (bij. R. Šlosa rūpnīca)		Izstrādāja: Andris Caunītis	
Adrese: Dzirnavu iela 7, Alūksne, Alūksnes novads (būves kadastra apzīmējuma Nr. 3601 015 2611 001)		Marka: AMI	Mērogs: 1:250 / Stadija: Izpēte
		Lapas izmērs: A3	Lapu sk.: 3 / Lapa: AMI-1

OTRĀ STĀVA PLĀNS M 1:250

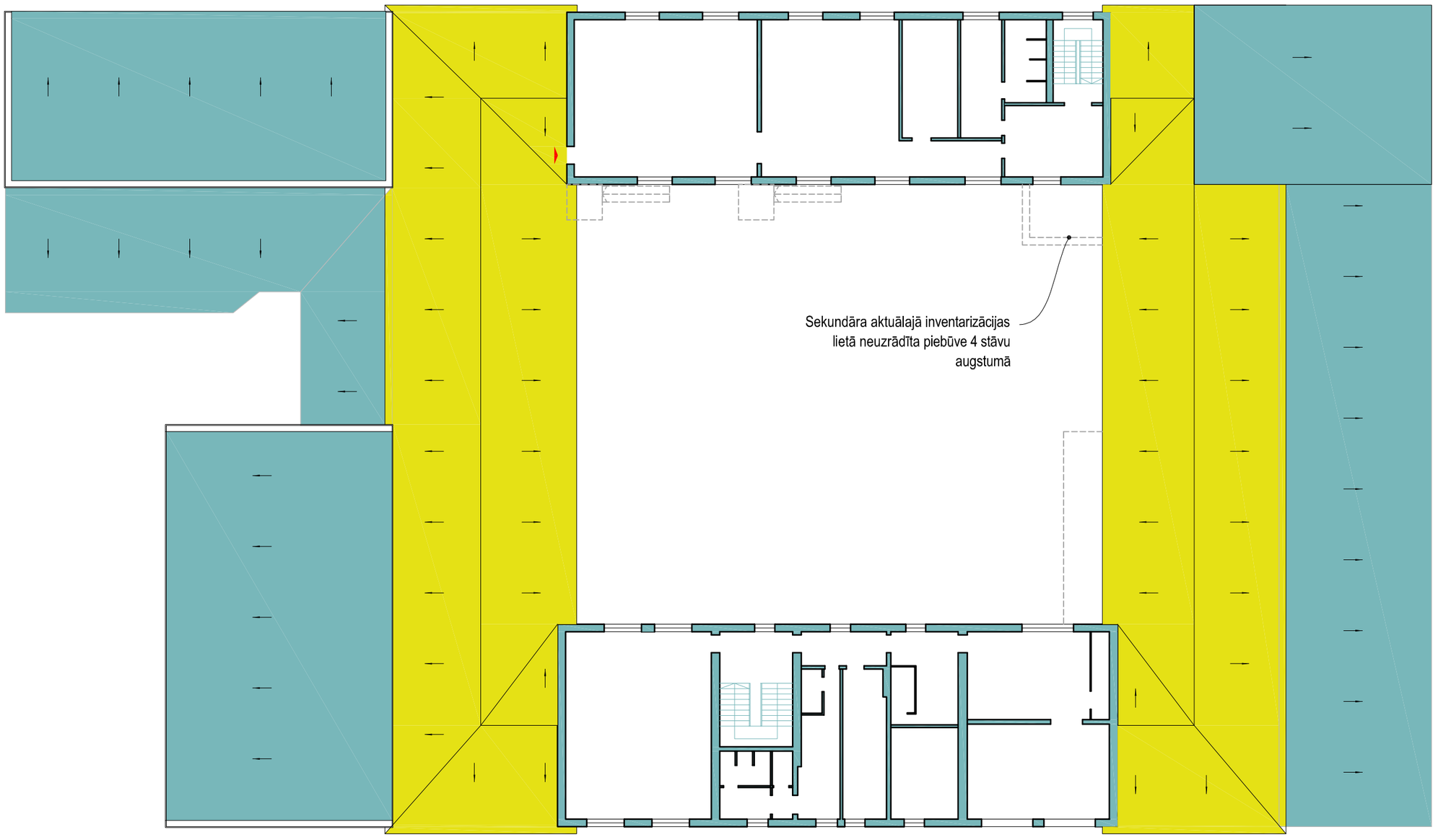
Piezīmes:
1. Plāna zīmējumam par pamatni izmantota ēkas kadastrālās uzmērīšanas lieta

Pieņemtie apzīmējumi:

- Ēkas sākotnējais būvapjoms. Varētu būt 135 - 180 gadus vecs
- Saskaņā ar 1931. gada projektu izbūvētais drempeļstāvs
- Saskaņā ar 1936. gada projektu izbūvētais 2. stāvs.
- Sekundārās piebūves pēc 1946. gada

Pasūtītājs: Alūksnes novada pašvaldība Reģ. Nr. 90000018622 Dārza iela 11, Alūksne, Alūksnes nov., LV-4301	Pasūtījuma (arhīva) Nr.: 563-26-2023 Datums: 26.02.2024.	Rasējums: Otrā stāva plāns ar arhitektoniski mākslinieciskās inventarizācijas rezultātu atspoguļojumu
Projektētājs: SIA "ARHITEKTES INĀRAS CAUNĪTES BIROJS" Reģ. Nr. 50003496771, Būvkomersanta reģ. Nr. 0242-R Cēsu ielā 26-13, Rīgā, LV-1012 Tālr. 29173009, E-pasts: caunites.birojs@gmail.com		Būvprojekta daļas/sadaļas vad.: Ināra Caunīte
Objekts: Ražošanas ēka (bij. R. Šlosa rūpnīca)		Izstrādāja: Andris Caunītis
Adrese: Dzirnavu iela 7, Alūksne, Alūksnes novads (būves kadastra apzīmējuma Nr. 3601 015 2611 001)		Marka: AMI; Mērogs: 1:250; Stadija: Izpēte Lapas izmērs: A3; Lapu sk.: 3; Lapa: AMI-2

TREŠĀ STĀVA PLĀNS M 1:250

Pieņemtie apzīmējumi:

- Ēkas sākotnējais būvapjoms. Varētu būt 135 - 180 gadus vecs
- Saskaņā ar 1931. gada projektu izbūvētais drempeļstāvs
- Saskaņā ar 1936. gada projektu izbūvētais 2. stāvs.
- Sekundārās piebūves pēc 1946. gada

Piezīmes:

1. Plāna zīmējumam par pamatni izmantota ēkas kadastrālās uzmērīšanas lieta

Pasūtītājs: Alūksnes novada pašvaldība Reģ. Nr. 90000018622 Dārza iela 11, Alūksne, Alūksnes nov., LV-4301	Pasūtījuma (arhīva) Nr.: 563-26-2023 Datums: 26.02.2024.	Rasējums: Trešā stāva plāns ar arhitektoniski mākslinieciskās inventarizācijas rezultātu atspoguļojumu	
Projektētājs: SIA "ARHITEKTES INĀRAS CAUNĪTES BIROJS" Reģ. Nr. 50003496771, Būvkomersanta reģ. Nr. 0242-R Cēsu ielā 26-13, Rīgā, LV-1012 Tālr. 29173009, E-pasts: caunites.birojs@gmail.com		Būvprojekta daļas/sadaļas vad.: Ināra Caunīte	
Objekts: Ražošanas ēka (bij. R. Šlosa rūpnīca)		Izstrādāja: Andris Caunītis	
Adrese: Dzirnavu iela 7, Alūksne, Alūksnes novads (būves kadastra apzīmējuma Nr. 3601 015 2611 001)		Marka: AMI / Mērogs: 1:250 / Stadija: Izpēte	
		Lapas izmērs: A3 / Lapu sk.: 3 / Lapa: AMI-3	